

JÁN NÁLEPKA – DÔSTOJNÍK SLOVENSKEJ ARMÁDY V ROKOCH 1939 – 1943

JOZEF BYSTRICKÝ

BYSTRICKÝ, J.: Ján Nálepka – Slovak Army Officer in 1939-1943. *Vojenská história*, 3,17, 2013, pp 136-164, Bratislava.

Based on a long-term archival research in home and foreign specialized archives, the author has collected and processed a unique set of seventeen as yet unpublished contemporary documents, which meticulously explain the course of the outstanding military service of the infantry captain Ján Nálepka, a notable personality of the Slovak military history. The material examined starts with the basic outline of the life story of Ján Nálepka, from the entry into the Czechoslovak armed forces in 1934; continues with interpretation of the most important milestones of Nálepka's military service after the origin of the Slovak Republic in March 1939 and ends with his tragic death, already as the commander of the Czechoslovak partisan detachment of the partisan unit of gen. A. N. Saburov in liberating the Ukrainian town of Ovruč on November 16th, 1943. The author did not omit to name the most important honours awarded after the World War Two to the present day, in recognition of his participation in national fight for liberation. *Military History. Slovakia. World War Two. Personalities. Ján Nálepka – Documents.*

16. novembra 1943 padol v boji pri oslobodzovaní ukrajinského mesta Ovruč Ján Nálepka – osobnosť, o ktorej je všeobecne známe, že ako dôstojník slovenskej armády na území okupovanej Ukrajiny a Bieloruska spolupracoval so sovietskymi partizánmi, v máji 1943 sa stal príslušníkom partizánskeho zväzku gen. A. N. Saburova a veliteľom Československého partizánskeho oddielu. Tejto časti jeho života boli venované viaceré knižné publikácie¹, príležitostné štúdie a články. Charakteristika Nálepku ako vojaka a dôstojníka sa v nich viac-menej opiera o spomienky jeho spolubojovníkov, priateľov a rodinných príslušníkov. Prvoradým prameňom informácií o Jánovi Nálepkovi ako dôstojníkovi sloven-

¹ ŠALGOVIČ, Vilo. *Hrdina Nálepka. Reportáž z bojov 1. čs. práporu na Ukrajine*. Bratislava 1946, s. 115; FALŤAN, Samo. *Slováci v partizánskych bojoch v Sovietskom zväze*. Bratislava : SVPL, 1957, s. 208; ŠALGOVIČ, Viliam. *Kapitán Repkin odchádza: Ján Nálepka – učiteľ, partizán, hrdina*. Bratislava : Obzor, 1968, s. 231; NÁLEPKA, Jozef. *Druhá maturita (... a nové poznatky o kpt. Jánovi Nálepkovi)*. Bratislava : NVK INTRERACIONAL, 1995, s. 220. ISBN 80-85727-34-X; NÁLEPKA, Jozef, ed. *Iní o kapitánovi Jánovi Nálepkovi*. Spišská Nová Ves : POLYGRAFIA, 2004, s. 177. ISBN 80-968402-4-X; NÁLEPKA, Jožo (ed). *Kapitán Nálepka – Repkin v boji proti nemeckým okupantom*. Spišská Nová Ves, 2012, s. 235. ISBN 978-80-969909-1-7.

skej armády v rokoch 1939 – 1943 sú však archívne dokumenty, pôvodcami ktorých boli jeho nadriadení veliteľia, rôzne vojenské, policajné a iné orgány.

V osobných spisoch Jána Nálepku sa uvádza, že bol absolventom Učiteľského ústavu v Spišskej Novej Vsi, v ktorom zmaturoval v roku 1931. Po nástupe do zamestnania pôsobil ako učiteľ v Dolnej Maríkovej, Bielych Vodách a v Stupave. Dňa 24. apríla 1934 bol odvedený a na vojenskú prezenčnú službu nastúpil 16. júla 1934 v pešom pluku 37 v Levoči, kde do konca februára 1935 absolvoval školu na dôstojníkov pechoty v zálohe. Pri záverečnej skúške bol hodnotený stupňom veľmi dobrý s poradím ako štrnásty najlepší z 259 absolventov školy. Na konci februára 1935 ho v hodnosti slob. ašp. preložili do pešieho pluku 32 (*Gardský*) v Košiciach a 1. marca 1935 povýšili na des. ašp. O sedem mesiacov neskôr, na začiatku septembra 1935, sa ako čatár aspirant (povýšený bol 1. 8. 1935) uchádzal o hodnosť dôstojníka v zálohe. Skúšky na dôstojníka v zálohe, spolu s ďalšími 47 poddôstojníkmi, absolvoval 10. septembra 1935 s výborným hodnotením ako najlepší zo zúčastnených. Do hodnosti ppor. v zálohe ho menovali 1. decembra 1935 a ustanovili do funkcie veliteľa guľometnej čaty, ktorú vykonával až do skončenia prezenčnej služby (16. 7. 1936). V jeho kvalifikačnej listine za dobu prezenčnej služby² sú uvedené viaceré hodnotenia od nadriadených veliteľov, ktoré ho charakterizujú ako bystrého, chápatelého, energického, spoľahlivého, samostatného a výborne spôsobilého na funkciu nižšieho dôstojníka pechoty v zálohe. Po skončení prezenčnej služby sa Ján Nálepka vrátil do Stupavy, kde sa opäť venoval učiteľskému povolaniu. Tu ho zastihla všeobecná mobilizácia, vyhlásená 23. septembra 1938, počas ktorej vykonával funkciu veliteľa čaty guľometnej rot. Podľa služobného hodnotenia veliteľa pluku sa prejavil ako energický veliteľ s pozitívnym vplyvom na podriadených. Z činnosti služby bol v dôsledku demobilizácie prepustený 11. decembra 1938. Krátko po návrate do Stupavy ho miestni gardisti prinútili opustiť učiteľské miesto v tomto meste a jeho ďalším pôsobiskom sa na stala škola v Nemeckej Porube na východnom Slovensku.

Po vzniku Slovenského štátu minister národnej obrany pplk. gšt. Ferdinand Čatloš 15. marca 1939 nariadil mobilizáciu dôstojníkov, rotmajstrov a mužstva slovenskej národnosti najmladších 5 ročníkov zálohy (tzn. ročníky 1936, 1935, 1934, 1933 a 1932) z okresov Hnúšťa, Revúca, Gelnica, Prešov, Vranov, Michalovce, Humenné, Trebišov, Medzilaborce, Stropkov, Giraltovce, Snina, Bardejov, Sabinov, Stará Ľubovňa, Levoča, Kežmarok, Spišská N. Ves, Spišská St. Ves, Poprad, Sobrance.³ Vzťahovala sa aj na ppor. v zálohe Jána Nálepku, ktorý už na druhý deň, 16. marca 1939, nastúpil na výkon služby v pešom pluku 20 v Michalovciach vo funkcii veliteľa roty sprievodných zbraní. S jednotkami tohto pluku sa potom zúčastnil bojov proti maďarským vojskám, ktoré 23. marca zaútočili v priestore východnej hranice Slovenska. Po skončení Malej vojny zostal v armáde, 1. mája 1939 bol povýšený na por. pechoty v zálohe a po realizácii prvej organizácie slovenskej armády slúžil ako veliteľ guľometnej rot. V. samostatného práporu v Michalovciach. V rovnakej funkcii odišiel do poľa krátko pred vstupom Slovenskej republiky do vojny proti Poľsku. Ale predtým, 19. augusta 1939, požiadal o aktivovanie s dodatkom, že v prípade vyhovorení jeho žiadosti chce, pokiaľ to služobné pomery dovoľia, aby bol pridelený do niektorej posádky na strednom alebo západnom Slovensku.⁴ Veliteľ V. samostatného práporu mjr. pech.

² VÚA – VHA Praha, Sb. KvL, KvL Jána Nálepku.

³ Vojenský historický archív (VHA) Bratislava, f. KVV Bratislava, šk. č. 6, č. 22558/dopl. 1939.

⁴ VHA Bratislava, f. HVV, šk. 33, č. 205533/Dôv. 1939.

Ondrej Zverin v stanovisku k tejto jeho žiadosti, okrem iného, uviedol: „*Menovaný je ustálenej povahy, vážny, pracovitý, skromný, kde treba veľmi rázny; medzi dôstojníkmi veľmi obľúbený. Úplne samostatný, energický a rozhodný. Veľmi usilovný, neobyčajne vytrvalý, svedomitý a spoľahlivý. Schopnosti a nadanie nadpriemerné, chápanosť a postreh výborná, úsudok veľmi dobrý. Chovanie v službe i mimo nej vzorné, osobný zjav veľmi dobrý. Službu konal ako veliteľ guľometnej skupiny vo výchovnom tábore Kamenica nad Cir. od 15. mája 1939 do 15. augusta 1939 dobrovoľne so súhlasom MNO, v ktorej sa osvedčil ako výborný pracovník... Žiadosť menovaného k priaznivému vybaveniu veľmi odporúčam.*“⁵

Ťaženia proti Poľsku sa npor. Nálepka zúčastnil v rámci 3. pešej divízie (*Rázus*), nasadenej v priestore severovýchodnej hranice Slovenska pod velením pplk. gšt. Augustína Malára. Za hrdinstvo, ktoré preukázal v bojoch pri poľskej obci Czeremcha bol 13. septembra 1939 osobne vyznamenaný veliteľom armády a ministrom národnej obrany gen. I. tr. F. Čatlošom medailou Za hrdinstvo 3. stupňa.⁶ O niečo neskoršie, dňa 1. októbra 1939, bol prijatý do skupiny dôstojníkov pechoty z povolania. Po skončení ťaženia proti Poľsku a reorganizácii armády pokračoval v službe v Michalovciach vo funkcii veliteľa 4. roty pešieho pluku 8 (1. 10. 1940 premenovaný na p. pl. 5). Tu bol 22. decembra 1939 vyznamenaný Pamätnou medailou so štítkom „Javorina“ a 31. januára 1940 medailou Za hrdinstvo 2. stupňa. Od 15. júna do 6. júla 1940 absolvoval aplikačný kurz pre aktivovaných dôstojníkov pechoty v Pezinku, ktorý skončil s výborným hodnotením⁷ a 1. augusta 1940 ho povýšili na npor. pech. Krátky čas, od 18. do 29. novembra 1940, slúžil v Spišskej Novej Vsi vo funkcii veliteľa čaty kanónovej roty. O tom, ako bol Ján Nálepka počas dovtedajšieho priebehu jeho vojenskej služby hodnotený nadriadenými veliteľmi, výstižne svedčia záznamy v kvalifikačných listinách za obdobie od 14. marca 1939 do 30. novembra 1939 a od 1. decembra 1939 do 30. septembra 1940: „*Svedomitý, spoľahlivý, má zmysel pre zodpovednosť. Úprimný, kamarátsky, pracovitý, vytrvalý, mimo službu veľmi dobré chovanie. Vážny, pokojný, bez zvláštnych sklonov a návykov. Nadaný, veľmi dobrá pamäť, rýchly postreh, logicky uvažuje. Všeobecné vzdelanie: veľmi dobré. Vojenské teoretické vedomosti: veľmi dobré... Schopnosť k výchove a výcviku podriadených: veľmi dobrý vplyv na podriadených po stránke mravnej a výchovnej. Schopnosť k vedeniu podriadenej jednotky: k vedeniu roty veľmi dobre spôsobilý.*“⁸ Aj takéto hodnotenia nepochybne prispeli k tomu, že 30. novembra 1940 npor. pech. Nálepku premiestnili na veliteľstvo 2. divízie do Prešova a ustanovili za telovýchovného a osvetového dôstojníka. Počas pôsobenia na veliteľstve 2. divízie bol od 2. do 27. mája 1941 odvelený do Vojenskej akadémie v Bratislave na aplikačný kurz aktivovaných dôstojníkov, ktorý absolvoval s veľmi dobrým hodnotením ako najlepší zo 41 účastníkov kurzu.⁹

Po vstupe Slovenskej republiky do vojny proti Sovietskemu zväzu npor. pech. Nálepka odišiel do poľa s veliteľstvom 2. divízie 27. júna 1941. Po reorganizácii slovenskej armád-

⁵ Tamže.

⁶ VHA Bratislava, f. HVV, sp. dôv. 1939, šk. 72, č. 210070/ 1. osob., 1939.

⁷ Vojenský ústredný archív – Vojenský historický archív (VÚA – VHA) Praha, Sb. KvL, výkaz o prospechu.

⁸ VÚA – VHA Praha, Sb. KvL, KvL Jána Nálepku.

⁹ Tamže.

Vo svedectve o prospechu vydanom J. Nálepke vo Vojenskej akadémii po absolvovaní kurzu pre aktivovaných dôstojníkov 27. 5. 1941 sa uvádzal aj „*popis vojenskej hodnoty*“ absolventa: „*Veľmi svedomitý, spoľahlivý, veľmi dôsledný, veľmi energický, disciplinovaný, veľmi pilný.*“

nej skupiny a vytvoreni Zaisťovacej divízie, ktorá mala byť nasadená na okupovanom území Sovietskeho zväzu, bol zaradený ako pridelený dôstojník na 3. oddelenie jej veliteľstva. Na tomto oddelení pôsobil do 11. apríla 1942¹⁰ a na druhý deň prevzal funkciu 1. pobočníka veliteľa pešieho pluku 101, popri ktorej bol poverený aj vykonávaním funkcie spravodajského dôstojníka pluku. V tom čase bolo veliteľstvo pluku umiestnené vo Vasilkove, neskôršie v Ovruchi a v júli 1942 sa premiestnilo do bieloruského mestečka Kopceviči. Tam sa postupne sformovala skupina dôstojníkov, ktorá nadviazala spojenie s partizánmi a rozvinula spoluprácu s nimi nielen poskytovaním informácií, rôzneho vojenského materiálu, ale aj pomocou pri uskutočňovaní niektorých ich bojových akcií.¹¹ Vedúce postavenie v nej zaujal stotník Nálepka (povýšený na stot. pech. 1. 7. 1942), ktorý pri kontaktoch s partizánmi používal pseudonym Repkin. Po prezradení spolupráce Nálepckovej skupiny s partizánmi dôstojníckym zástupcom aspirantom M. Čunderlíkom, bolo pred Vianocami roku 1942 nariadené vyšetrovanie.¹² Na jeho rýchlom priebehu však nemalo záujem ani MNO v Bratislave, ani samotný veliteľ Zaisťovacej divízie plk. gšt. Rudolf Pilfousek. Ten ešte pred koncom apríla 1943 v spise odoslanom vo veci stot. pech. Nálepku a spol. na MNO skonštatoval, že „*vec nie je ešte skončená*“ a navrhoval ju likvidovať postupným odvolávaním a výmenou všetkých zúčastnených dôstojníkov. Nálepku pritom hodnotil ako veľmi inteligentného a na aktivovaného dôstojníka veľmi schopného dôstojníka, ktorý však „*nemal nikdy kladný postoj k slovensko-nemeckej spolupráci*“. Toto svoje zmýšľanie podľa plk.gšt. Pilfouska Nálepka uplatňoval aj ako 1. pobočník veliteľa pluku, keď „*držal liace v rukách*“ počas velenia pplk. pech. Martina Palkoviča, pplk. pech. Jozefa Husára a nakoniec aj pplk. útv. Štefana Čániho, lebo bol „*do vecí pluku najlepšie zasvätený, osobne statočný, taktiež veľmi dobre školený a MNO-om poslaná náhrada (stot. Noščák) ho na žiaden pád nemohol nahradiť, pretože nevelil doposiaľ žiadnej jednotke*“.¹³

V tom čase poľný prokurátor Zaisťovacej divízie stot. just. JUDr. Rudolf Kadlečík už konal voči Nálepke v inej trestnej veci. Vzťahovala sa na udalosť, ktorá sa odohrala počas jeho frontovej dovolenky, konkrétne 24. októbra 1942 na železničnej stanici v Poprade. Po vysadnutí z vlaku, súc v podnapitom stave, sa Ján Nálepka dostal do konfliktu v staničnej reštaurácii, kde chcel zaplatiť po poldeci slivovice nosičom, ktorí mu odniesli batožinu. Pretože bol zákaz v sobotu popoludní predávať pálené liehové nápoje, predavačka mu odmietla vyhovieť. Nálepka, bez dovolenia predavačky, vzal dve fľaše koňaku, ktoré však ihneď zaplatil, a ponúkol prítomných robotníkov bez toho, aby sám niečo vypil. Toto konanie, podľa udania veliteľa žandárskej stanice hlavného dôstojníckeho zástupcu Jána Laštacha, komentoval rozličnými poznámkami, ako: „*Na fronte pijú našim chlapcom iní krv, a vy sa napíte aspoň pálenky*“.¹⁴ Potom sa na nástupišti dostal do konfliktu s miestnymi

¹⁰ Veliteľ Zaisťovacej divízie v dôvernom rozkaze č. 28 z 1.4.1942 udelil pochvalu: „*Vyslovujem svoju veliteľskú vďaka a uznanie npor. pech. Jánovi Nálepkevi za jeho svedomitú prácu, ktorú vykonal ako pridelený dôstojník 3. odel. štábu ZD.*“ VHA Bratislava, f. ZD, sign. 1/36, dôverné rozkazy.

¹¹ Významnú pomoc poskytol stot. Nálepka bieloruským partizánom o. i. pri zničení železničných mostov ponad rieky Ptič (3.11.1942) a Bobrik (9.12.1942) informáciami o ich obrane a prísľubom, že slovenské jednotky do boja nezasiahnu či priamou pomocou v boji pri Salizovke 31.12.1942.

¹² Vyšetrovanie viedol spravodajský dôstojník Zaisťovacej divízie stot. L. Moťovský, ktorý celý spis priniesol 24. 12. 1942 do Bratislavy na MNO. VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutia, šk. 1, inv. j. 9.

¹³ Archív Ministerstva vnútra (AMV) ČR Praha, f. M-480, s. 37-38.

¹⁴ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutia, šk. 1. Nálepka Ján, stotník peš. pl. 101 – urážka prezidenta republiky, hanobenie vlád. činiteľa a hlavy cudzieho štátu.

Nemcami Adalbertom Greisigerom a Fritzom Kailingom, ktorí robili zbierku na vojnovú zimnú pomoc pre nemeckú armádu. Na menovaných sa, okrem iného, obrátil s poznámkou: „*Vy ste Nemci, prečo nie ste na fronte pri Stalingrade?... Všetci Nemci z Popradu a Kežmarku by mali ísť na Kaukaz, kde naši slovenskí chlapi hynú.*“¹⁵ No z hľadiska nasledujúceho trestného konania však najzávažnejším bolo, že Nálepka v závere spomenutého konfliktu hlasito zakričal: „*Ja sa Hitlerovi, Tisovi aj Šaňovi Machovi vyserem na hlavu*“ a vyhlásil „*A teraz, keď chcú, nech ma aj zastrelia.*“¹⁶ Na základe citovaného udania bol 9. novembra 1942 vojenským prokurátorom v Poprade stot. just. JUDr. Gabrielom Gabulom vydaný zatýkací rozkaz s uvalením vyšetrovacej väzby a 18. novembra 1942 podal veliteľ 2. divízejnej oblasti plk. pech. Pavol Kuna na stotníka J. Nálepku trestné oznámenie.¹⁷ Do väzby vo Vojenskej väznici v Poprade Nálepka nastúpil 24. novembra 1942. Po tom, keď mu bol ústne vyhlásený zatýkací rozkaz, podal proti uzneseniu o uvalení vyšetrovacej väzby sťažnosť s odvolaním sa na skutočnosť, že 2. decembra 1942 musí nastúpiť na službu v poli u Zaisťovacej divízie. Vyšetrovaciu väzbu zrušil vojenský prokurátor v Poprade uznesením z 1. decembra 1942 s odôvodnením, že jej dôvody už pominuli. Obvinenia Nálepku z prečinu proti disciplíne a poriadku, disciplinárneho priestupku, prečinu verejného štvania, priestupku urážky na cti a prečinu urážky prezidenta republiky v jednom súbehu s prečinom hanobenia republiky a prečinom hanobenia cudzieho štátu zostali v platnosti. Trestná vec bola postúpená na Vojenský súd v Poprade.¹⁸ Ten ale spisom zo 17. februára 1943, adresovaným Hlavnému vojenskému súdu v Bratislave, požiadal, aby bola postúpená poľnému súdu Zaisťovacej divízie.¹⁹ Hlavný vojenský súd, ktorému predsedal plk. just. Fridrich Wirth, žiadosti vyhovel a uznesením z 19. februára 1943 trestnú vec proti stotníkovi Nálepkevi preniesol na poľný súd Zaisťovacej divízie.²⁰ V tejto súvislosti je zaujímavé, že poľný súd Zaisťovacej divízie, ktorému predsedal pplk. just. JUDr. Ivan Trebichavský, v predmetnej trestnej veci konal aj po prechode Nálepku k partizánom a jeho odsúdení poľným súdom Zaisťovacej divízie na trest smrti. Ešte 14. augusta 1943 bolo v rozkaze veliteľa Zaisťovacej divízie zverejnený článok o pátraní po pobyte Nálepku, v ktorom sa uvádzalo: „*Pátram po pobyte stot. pech. Jána Nálepku, proti ktorému vediem pokračovanie pre prečin proti disciplíne a poriadku..., 2/ disciplinárny priestupok ..., 3/ prečin verejného štvania ..., 4/ priestupok urážky na cti ..., 5/ prečin urážky prezidenta republiky ... v jedinečnom súbehu ... s prečinom hanobenia Republiky ... a s prečinom hanobenia cudzieho štátu ...*“²¹

Spisy s prvými výsledkami vyšetrovania spolupráce stot. pech. Jána Nálepku a ďalších príslušníkov pešieho pluku 101²² s partizánmi priniesol do Bratislavy a 24. januára 1943

¹⁵ Tamže.

¹⁶ Tamže.

¹⁷ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1. Vojenský prokurátor Poprad, č. VO-1142/1942-I; Trestné oznámenie, príloha k č. 77.371 Dôv. osob. 1942.

¹⁸ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1. Vojenský prokurátor Poprad, obžalobný návrh, č. VO-1142/1942-I.

¹⁹ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1. Vojenský súd Poprad, Vtr. 919/42-III. Nálepka Ján stot. pech. – prosba o delegáciu.

²⁰ Tamže. Hlavný vojenský súd Bratislava, D 39/43.

²¹ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1. Veliteľstvo 2. pešej divízie, SV. 14.8.1943, rozkaz č. 109, čl. 1162 Nálepka Ján stot. pec. – šetrenie pobytu.

²² Vyšetrovanie a trestné pokračovanie bolo vedené proti stot. pech. Jánovi Nálepke, stot. pech. Jozefovi Čambalíkovi, npor. pech. Rudolfovi Čilíkovi, npor. pech. Karolovi Fraňovi, por. pech. v zál.

odovzdal na MNO spravodajský dôstojník Zaisťovacej divízie stot. Ladislav Moťovský. V ten istý deň do Bratislavy pricestoval aj poľný prokurátor Zaisťovacej divízie stot. just. JUDr. R. Kadlečík, ktorý sa na Slovensku zdržal až do začiatku marca 1943. Podľa jeho vyjadrenia sa „v uvedenej veci nič nerobilo a ani nepokračovalo, lebo veliteľ divízie čakal akú správu donesiem z MNO“.²³ Po návrate z dovolenky stot. just. JUDr. Kadlečík radil plk. gšt. R. Pilfouskovi, aby túto vec likvidoval buď disciplinárnym potrestaním vinníkov, resp. pokiaľ by toto potrestanie bolo pokladané za nedostačujúce, aby vec bola postúpená súdu. Plk. gšt. Pilfousek však túto záležitosť odmietol vybaviť disciplinárne, pretože ju považoval za vojenskú zradu. Neskôršie MNO oznámil, že nepristúpil na disciplinárne pokračovanie, lebo tým by vec len kazil a bagatelizoval – a „po došlých smerniciach z Bratislavy a po upokojení pomerov v pluku, tiež aj pre nedostatok dôstojníkov“ na urýchlené súdne vyšetrenie netlačil.²⁴

Poľný prokurátor Zaisťovacej divízie stot. JUDr. Kadlečík začal prípad „Nálepka a spol.“ vyšetrovať až v apríli, a dokonca príslušné spisy si na spravodajskom oddelení veliteľstva Zaisťovacej divízie prevzal až 2. mája 1943.²⁵ V priebehu vyšetovania sa ku kontaktom s partizánmi priznali všetci obvinení, ale tvrdili, že „všetky styky s partizánmi sa diali v záujme slovenskej veci a v záujme slovenských vojakov, ktorí boli umiestnení v skupinkách po 1 + 15 mužov a nanajvýš v sile jednej čaty, ktorí veľmi ľahkou korisťou boli pre partizánov..., že nevyzradili žiadne vojenské tajomstvá, ba naopak s takým len slovenskej veci poslúžili“. Stotník Nálepka na svoju obranu uvádzal aj to, že styk s partizánmi nadviazal „až vtedy, keď naši vojaci veľmi často zbehúvali. Pri týchto schôdzkach vždy že prosil vodcov partizánov, aby našich chlapcov nelákali k zbehnutiu, či už prostredníctvom dievčat, alebo priamo, ale aby naopak rozchýrili správu, že každého zbeha zastrelia a že týmto odradia chlapcov k zbehnutiu.“ Okrem toho zdôrazňoval, „že ako spravodajský bol oprávnený k takýmto stykom, lebo sa to dialo v záujme pluku, lebo z funkcie to vyplýva, keď to vyžaduje záujem veci nadviazať styky hoc i s nepriateľmi“.²⁶ Začatie vyšetovania poľným prokurátorom divízie a z neho logicky plynúca hrozba zatknutia a súdneho procesu, ktorá nemohla zostať utajenou, bola nepochybne jedným z impulzov vedúcich k známemu prechodu stot. pech. J. Nálepku do partizánskeho zväzku gen. A. N. Saburova dňa 15. mája 1943.²⁷ Podľa situačného hlásenia veliteľstva Zaisťovacej divízie za obdobie od 11. mája do 10. júna 1943 sa po dezercii stot. pech. Nálepku a ďalších príslušníkov pešieho pluku 101 stala situácia v tomto pluku „povážlivou. Mužstvo začalo byť nepokojné a bolo počuť poznámky: - Prečo by sme nemali aj my zbehnúť, keď naši dôstojníci utekajú. V týchto časoch bolo badať zvýšenú propagačnú činnosť zo strany nepriateľskej a tiež zo strany hore menovaných zbehnúvších

Ladislavovi Kucbelovi, por. pech. Michalovi Petrovi, por. pech. v zál. Vincentovi Kútimu, dôst. zást. ašp. v zál. Ondrejovi Chovancovi, dôst. zást. ašp. v zál. MUDr. Júliusovi Kollárovi a čatníkovi v zál. Michalovi Kušnírovi. VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1, inv.j. 8. Poľný prokurátor ZD čís. PP-89/1943; Tamže, i. j. 9. Poľný prokurátor ZD číslo: 38/dôv. 1943; AMV ČR Praha, f. M-480, s. 37-38. Velit. ZD, čís.: 60.006/dôv. 1943.

²³ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1, inv. j. 9. Poľný prokurátor ZD číslo: 38/dôv. 1943.

²⁴ AMV ČR Praha, f. M-480, s. 37-38. Velit. ZD, čís.: 60.006/dôv. 1943.

²⁵ VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1, inv. j. 9. Poľný prokurátor ZD číslo: 38/dôv. 1943.

²⁶ Tamže, inv. j. 8, Poľný prokurátor ZD, čís.: Pp-89/1943.

²⁷ Kópie korešpondencie medzi Nálepkom a Saburovom sa nachádzajú vo VHA Bratislava.

dôstojníkov. *Títo sa často objavovali v okolí našich posádok /jednotiek/ a lákali naše mužstvo k zbehnutiu. Bolo objavených a prekazených niekoľko organizovaných hromadných zbehnutí.*²⁸

Po zbehnutí stotníka Nálepku veliteľ Zaisťovacej divízie podpísal 20. mája 1943 spis s požiadavkami, ktoré mali byť prednesené nemeckému veleniu, medzi ktorými bola aj požiadavka na presťahovanie divízie do nového priestoru. Pri jej zdôvodňovaní uviedol: „*Neustály pobyt v tom istom priestore zžil našich vojakov i dôstojníkov s civilným obyvateľstvom natoľko, že im nie je možné ani pod najprísnejšími trestami zabrániť styk s miestnym obyvateľstvom (najmä ženami). Nebezpečenstvo, ktoré už z tohto styku hrozí nemôžu nijako pochopiť. Posledné zbehnutie troch dôstojníkov k bandám môže mať pre budúcnosť zlý a strhujúci príklad, najmä preto že to boli dôstojníci plukovného štábu.*“²⁹

Poľný prokurátor Zaisťovacej divízie vydal 28. mája 1943 na stot. pech. J. Nálepku a jeho spoločníkov zatykač³⁰ a 2. júna 1943 poľný súd Zaisťovacej divízie vyniesol rozsudok, ktorým boli stot. pech. Ján Nálepka, npor. Imrich Lysák – Jacko a por. v zálohe Michal Petro odsúdení okrem prepustenia z hodnosti, straty medailí a vyznamenaní na trest smrti povrazom.³¹ Tento rozsudok bol potvrdený rozsudkom Hlavného poľného súdu zo dňa 20. augusta 1943.

Po prechode Nálepku k partizánom sa na MNO v Bratislave zhromažďovali informácie o ňom a jeho rodine určené nielen pre ministra národnej obrany, ale aj pre nemeckého generála pri MNO a neskoršie, v decembri 1943, aj pre prezidenta Dr. Jozefa Tisa. Hodnotenie osobnosti J. Nálepku v nich vyznievalo výrazne pozitívne, ale, pochopiteľne, len do doby jeho zbehnutia. Ako príklad je možné uviesť hodnotenie uvedené v správe vyhotovenej na žiadosť Dr. J. Tisa v prvej polovici decembra 1943 na obrannom oddelení MNO v Bratislave (pravdepodobne stot. gšt. Jánom Stanekom): „... *stot. pech. Nálepka Ján, kmeň. príslušník veliteľstva 2. divíznej oblasti, odvod. ročník 1934, narodený dňa 20.9.1912 v obci Smižany, oker. Spiš. N. Ves, príslušný tamtiež, syn Michala a Márie rod. Ondrovej, národnosti slovenskej, náboženstva rím.-kat., slobodný, povoláním akt. dôstojník, absolvoval učiteľský ústav s maturitou, hovorí slovensky, poľsky, srbsky a čiast. nemecky, vyznamenaný za hrdinstvo II. a III. triedou a pamätnou medailou... vykonával funkciu I. pobočníka veliteľa p. pl. 101. a zbehol od svojho útvaru v noci zo 14. na 15. mája 1943 na stranu ruských partizánov v priestore Jelsk. Menovaný udržoval styky s partizánmi a nakoľko mal obavu, že celá táto vec bude prezradená a boli by do nej zapletení ešte iní dôstojníci, zbehol na stranu partizánov s úmyslom navždy opustiť svoj útvar a vstúpiť do služieb cudzej moci. Podľa došlých relácií, získaných šetrením, stot. pech. Nálepka bol známy ako rodoľub. Veľmi často nadá-*

²⁸ VHA Bratislava, Vária, Veliteľstvo ZD, č. 95.220/taj.I.a – 1943.

²⁹ VHA Bratislava, f. ZD, veliteľstvo, šk. 1, sign. I/3, č. 95.203/Taj. Ia-1943.

Plk. gšt. R. Pilfousek v rozkaze vydanom 22. 5. 1943 potom reagoval na informácie o kontaktoch zbehov s príslušníkmi divízie: „*Bolo zistené, že príslušníci ZD sa stýkajú s osobami, ktoré dezertovali k partizánom a na ktoré vo väčšine prípadov boli vydané zatykače. Upozorňujem všetkých príslušníkov ZD, že takýto styk s osobami, ktoré zbehli od svojich jednotiek, je zakázaný a je trestný. Povinnosťou každého príslušníka nie len od ZD, ale i od všetkých jednotiek slovenskej armády je, aby takéto osoby boli každým spôsobom, i prípadným použitím zbrane zadržané, odzbrojené a odovzdané najbližšiemu veliteľovi, alebo bezpečnostným orgánom.*“ VHA Bratislava, f. ZD, veliteľstvo, šk. 3, sign. I/50(a), rozkaz č. 61 z 22. 5. 1943.

³⁰ VHA Bratislava, f. vojenský prokurátor 1939 – 1944, zatykače, šk. 2, č.j. Pp-204/43.

³¹ VHA Bratislava, f. ZD, šk. 2, sign. I/38, dôverný rozkaz veliteľstva ZD č. 15 z 5. 7. 1943.

val na Čechov, ale len v poslednom čase bolo badať u neho sklony k rebelantstvu a dokonca dopustil sa i hrubších protištátnych výrokov. Menovaný predtým ako sa stal I. pobočníkom vel. p. pl. 101. bol pridelený k štábu ZD., 3. oddelenie, ktoré určitý čas tiež viedol. Po celú dobu služby bol veľmi pracovitý a iniciatívny dôstojník, nemal žiadne sklony návykov alebo k výstrednostiam.“

Po príchode do partizánskeho zväzku gen. A. N. Saburova sa stot. pech. J. Nálepka stal veliteľom Československého partizánskeho oddielu. História tohto oddielu je zaznamenaná vo vojnovom denníku, ktorý bol vedený od 18. mája do 24. novembra 1943 a popisuje aj posledný boj a smrť Jána Nálepku pri oslobodzovaní ukrajinského mesta Ovruch dňa 16. novembra 1943. Za zásluhy v boji proti nacistickým okupantom a o rozvoj partizánskeho hnutia bol už 18. júla 1943 vyznamenaný medailou Partizánovi Vlasteneckej vojny I. st. a 2. mája 1945 mu bol in memoriam udelený titul Hrdina Sovietskeho zväzu. Po skončení vojny mu bola priznaná československá hodnosť kapitán. Na plenárnom zasadnutí Predsedníctva Slovenskej národnej rady dňa 15. mája 1945 bol vyhlásený in memoriam za hrdinu Slovenského národného povstania, 19. januára 1946 bol in memoriam vyznamenaný Československým vojnovým krížom 1939, 2. marca 1946 mu bola in memoriam udelená Československá medaila Za chabrosť pred nepriateľom, 31. augusta 1996 bol in memoriam vyznamenaný Vojenským radom Ľudovíta Štúra II. triedy a 7. mája 2004 ho prezident Slovenskej republiky menoval do hodnosti brigádneho generála in memoriam.

* * *

Dokumenty sú publikované v úplnom znení, v súlade so zaužívanými pravidlami na vydávanie prameňov k novším dejinám. Sú zoradené chronologicky a opísané v pôvodnej jazykovej a gramatickej úprave.

Dokument č. 1³²

Nálepka Ján, por. pech. v zál.
Vec: Žiadosť o aktivovanie.

Michalovce, 19. augusta 1939

Ministerstvo národnej obrany
1. oddelenie

BRATISLAVA.

Na základe „Výzvy“ MNO zo dňa 10. augusta 1939 prosím o aktivovanie.

Vzhľadom na to, že som Východoslovák prosím, aby som bol, pokiaľ to služobné pomery dovoľia, pridelený do niektorej posádky na strednom, alebo západnom Slovensku.

Por. v. z. Nálepka Ján

³² VHA Bratislava, f. HVV 1939, šk. 33, č. 205533/1.os, 1939.

Dokument č. 2³³

Samostatný prápor V.

Č. j. 404/Dôv., 1939

Vec: Nálepka Jano, por. pech.
v zál. - žiadosť o aktivovanie.

Ministerstvo národnej obrany, 1. osob. – Bratislava.

Žiadosť por. pech. v zál. Jána Nálepku predkladám.

Menovaný je ustálenej povahy, vážny, pracovitý, skromný, kde treba veľmi rázny; medzi dôstojníkmi veľmi obľúbený.

Úplne samostatný, energický a rozhodný.

Veľmi pilný, neobyčajne vytrvalý, svedomitý a spoľahlivý.

Schopnosti a nadanie nadpriemerné, chápacosť a postreh výtečná, úsudok veľmi dobrý.

Chovanie vo službe i mimo službu vzorné, osobný zjav veľmi dobrý.

Službu konal ako veliteľ guľometnej skupiny vo výcvikovom tábore Kamenica nad Cir. od 15. mája 1939 do 15. augusta 1939 dobrovoľne so súhlasom M. N. O., v ktorej sa osvedčil ako výborný pracovník.

Finančné pomery /pokiaľ bola mi daná možnosť vyšetrenia/ má usporiadané. Jeho prijatím do služby aktívneho dôstojníka slov. armády nebude dobré meno slov. dôst. ohrozené.

Vyšetrenie o štátnej spoľahlivosti predložím, len čo ho dostanem od polic. úradu.

Lekárske vyšetrenie vystaví voj. nem. 3 v Prešove, kde sa menovaný podrobil prehliadke dňa 21. augusta 1939.

Žiadosť menovaného k priaznivému vybaveniu veľmi odporúčam.

Súčasne prosím, aby menovaný po aktivovaní bol ponechaný u S.P. V³⁴ v Michalovciach, nakoľko nemám žiadneho dôstojníka odborníka – guľometníka.

21. august 1939

Veliteľ práporu
Mjr. pech. Zverin Ondrej

Dokument č. 3³⁵

Veliteľstvo Rázus

Č.j. 60247 Dôv. 1. osob. 1939

Vec: Nálepka Ján, por. pech. v zál. -
návrh na povýšenie a vyznamenanie

Prešov, 5. sept. 1939
DÔVERNÉ

Veliteľstvo Bernolák, 1. org.
Spišská Nová Ves

³³ Tamže.

³⁴ Samostatný prápor V.

³⁵ VHA Bratislava, f. HVV, sp. dôv. 1939, šk. 72, č. 210070/ 1. osob., 1939.

Navrhujem na povýšenie do hodnosti titl. npor. pech. a vyznamenanie medailou pre chrabrosť por. pech. v zál. Jána Nálepku veliteľstvo Samo³⁶.

D ô v o d y:

Dňa 2. t. m. v 03.00 hod. podnikol ako veliteľ úderného oddielu na obec Czeremcha, v ktorej sa behom noci usadil nepriateľ, výpad a vzdor silnému odporu zmocnil sa južného okraju tejto dediny a v hustej hmle šikovným manévrom bojujúc proti presile ustúpil bez ztrát do svojho obranného postavenia;

05.00 hod. odrazil menovaný so svojim úderným oddielom v počte 40 mužov útok nepriateľskej stotiny na pohraničný hrebeň. Tento útok trval do 11.00 hod. Nepriateľský útok bol podporovaný jednou čatou ťažkých guľometov a jednou čatou mínometov;

v 13.00 hod. pri opakovaní nepriateľského útoku za veľmi silnej guľometnej paľby na vlastné zákopy, povzbudzoval por. Nálepka morálku vlastného oddielu a svojím osobným príkladom dosiahol toho, že útok bol na vzdialenosť 300 m zastavený a nepriateľské jednotky boli nútené ustúpiť a odniesť sebou značný počet ranených, útok končil v 18.00 hod. Chovanie por. Nálepku bolo jedinečné a hrdinské a jedine jeho zásluhou boli obidva útoky odrazené. Pri tomto priplížil sa por. Nálepka s niekoľkými vojakmi k nepriateľskému guľometu, ktorý ručnými granátmi umlčal.

Dňa 3. t. m. v 03.00 hod. odrazil por. Nálepka prepad poľskej výpadovej jednotky tým, že sa ujal osobitne obsluhy guľometu, keďže strelec bol ranený. Toho samého dňa priblížil sa k nepriateľskému guľometu, pôsobiacemu bočne na vlastnú obrannú čiaru a umlčal ho ručnými granátmi.

Podotýkam, že menovaný podal žiadosť o aktivovanie, ktorú som predostrel dňa 28. 8. t. r. pod čj. 60087 Dôv. 1. osob.

Vyšší veliteľ
plk. gšt. August Malár

Dokument č. 4³⁷

Veliteľstvo 2. divízejnej oblasti
čís. 42271/Dôv. O. d. 1942.

Prešov 18. november 1942

NÁLEPKA Ján, stot. pech. –
trestné oznámenie.

Ministerstvo národnej obrany
obrné oddelenie
B r a t i s l a v a

Hlásim

Veliteľstvo 2. divízejnej oblasti pod čís. 77371/dôv. osob. 1942 podáva trestné oznámenie vojenskému prokurátorovi v Poprade na stot. pech. Jána Nálepku, VDO 2, nar. dňa 20. septembra 1913 v Smižanoch. okr. Spišská Nová Ves, príslušný tamtiež, rím.-kat., Slovák, slobodný, dôstojník z povolania, odv. roč. 1934, stotník pechoty,

³⁶ Veliteľstvo I. práporu pešieho pluku 21.

³⁷ VHA Bratislava, Zb. Partizánske hnutie, inv. j. 293. Veliteľstvo 2. divízejnej oblasti, čís. 42271/Dôv.O.d.1942.

a) pre podozrenie, že dňa 24. 10. 1942 použil nezistené množstvo liehovín, takže sa podnapil a rozbíjal okná a robil výtržnosti na osobnom vlaku č. 608 smerom zo Žiliny do Popradu, pričom spôsobenú škodu hneď vyrovnal, hoci mu bol známy rozkaz veliteľa armády zo dňa 1. 2. 1942, ktorým bolo príslušníkom armády zakázané nemierne používanie liehovín.

b) toho samého dňa v staničnej reštaurácii v Poprade, keď mu predavačka Margita Bendíková odoprela vydať objednanú slivovicu s odôvodnením, že v sobotu popoludní je policajne zakázané predávať liehoviny, bez povolenia tejto vzal z pultu dve pollitrové fľaše koňaku, ponúkol týmto prítomných robotníkov a nosičov so slovami „*Pod'te sem slovenskí chlapci, však je to zadarmo*“ a účet za liehoviny hneď vyrovnal.

c) v ten samý deň, keď na nástupišti stanice Poprad – Tatry zbadal Adalberta Gresingera a Fridricha Kailinga z Popradu sbierať za nemeckú stranu na vojnovú zimnú pomoc, osopil sa na nich so slovami: „*Vy ste Nemci, prečo nie ste na fronte u Stalingradu*“.

d) pri tej samej príležitosti Adalbertovi Gresingerovi, učiteľovi v Poprade nadával: „*Ty si kokot*“.

e) pri tej samej príležitosti, keď odchádzal od Alberta Gresingera a Fridricha Kailinga obrátil sa k nim a povedal: „*Ja sa Hitlerovi, Tisovi aj Šaňo Machovi vyserem na hlavu*“, pričom zobral čiapku z hlavy a pokračoval: „*A teraz keď chcú, nech ma aj zastrelia*“.

f) poľahčujúca okolnosť: robil to v podnapilom stave, priťažujúca okolnosť: rozkaz armády bol (musel) mu byť známy.

Dokument č. 5³⁸

Veliteľstvo 2. divízejnej oblasti
K čís. 77.371 Dôv. osob. 1942

VO-1242/1942
4-a
DÔVERNÉ

Trestné oznámenie
podľa čl. 518 A-I-I

1./ na stot. pech. Jána Nálepku, VDO 2, nar. dňa 20. septembra 1912 v Smižanoch, okr. Spišská Nová Ves, príslušný tamtiež, 30 ročný, rím.-kat., reč slovenská, slobodný, dôstojník pechoty, 2 roky 10 mes., vyznamenaný za hrdinstvo II. stupňa a III. stupňa, 4 ročníky učiteľ. ústavu s maturitou,

2./ pre podozrenie, že dňa 24. 10. 1942 použil nezistené množstvo liehovín, takže sa podnapil, rozbíjal okná a robil výtržnosti na osobnom vlaku č. 608 smerom zo Žiliny do Popradu, pričom spôsobenú škodu hneď vyrovnal, hoc mu bol známy rozkaz veliteľa armády zo dňa 1. 2. 1942, ktorým bolo príslušníkom armády zakázané nemierne používanie liehovín.

b./ toho samého dňa v staničnej reštaurácii v Poprade, keď mu predavačka Margita Bendíková odoprela vydať objednanú slivovicu s odôvodnením, že v sobotu popoludní je policajne zakázané predávať liehoviny, bez povolenia tejto vzal z pultu dve pollitrové fľaše koňaku, ponúkol týmto prítomných robotníkov a nosičov so slovami: „*Pod'te sem slovenskí chlapci, však je to zadarmo*“ a účet za liehoviny hneď vyrovnal.

c./ v ten samý deň, keď na nástupišti stanice Poprad – Tatry zbadal Adalberta Gresingera a Fridricha Kailinga z Popradu sbierať za nemeckú stranu na vojnovú zimnú pomoc osopil sa na nich slovami: „*Vy ste Nemci, prečo nie ste na fronte u Stalingradu*“.

³⁸ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1.

d./ pri tej samej príležitosti Adalbertovi Gresingerovi, učiteľovi v Poprade nadával: „Ty si kokot.“

e./ pri tej samej príležitosti, keď odchádzal od Adalberta Gresingera a Fridricha Kailinga obrátil sa k nim a zavolať: „Ja sa Hitlerovi, Tisovi aj Šaňo Machovi vyserem na hlavu“, pričom sobral čiapku z hlavy a pokračoval: „A teraz keď chcú, nech ma aj zastrelia“.

3./ Poľahčujúca okolnosť: robil to v podnapilom stave,

príťažujúca okolnosť: rozkaz armády bol /musel/ mu byť známy.

4./ ./ /nevyšetroval som ho/.

K trestnému oznámeniu pripojujem: opis kmeňového listu, opis kval. listiny z r. 1940 a výpis zo záznamu o trestoch.

Prešov, 18. november 1942

Veliteľ 2. div. oblasti
plk. pech. Pavel Kuna

Dokument č. 6³⁹

Vojenský súd Poprad

Vtr. 919/42-III

Vec: Nálepka Ján stot. pech. -
prosba o delegáciu

Poprad, dňa 17. februára 1943
Dôverně!

Príloha: 1 spis

Hlavný vojenský súd
Bratislava

Podľa § 30 v. tr. por.⁴⁰ prosím o prenesenie trestnej veci proti stot. pech. Jánovi Nálepkevi, VDO 2, nar. 20. 9. 1912 v Smižanoch okr. Spišská Nová Ves, tam príslušný, dôstojník z povolania, rím.-kat., na slobode,

pre:

1./ prečin proti disciplíne a poriadku podľa § 269:c v. tr. z.⁴¹,

2./ disciplinárny priestupok,

3./ prečin verejného štvania podľa § 21, ods. 2 z. č. 320/40 Slov. zák.,

4./ priestupok urážky na cti podľa § 1 z. č. 108/33 Sb. z. a nar.,

5./ prečin urážky prezidenta Republiky podľa § 14, ods. 2 z. č. 320/40 Slov. z. v jedinečnom súbehu podľa § 100 v. tr. z. s prečinom hanobenia Republiky podľa § 18, ods. 1 z. č. 320/40 Slov. zák. a s prečinom hanobenia cudzieho štátu podľa § 19, ods. 1 z. č. 320/40 Slov. zák., z príslušnosti tunajšieho súdu na poľný súd ZD.

³⁹ VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1.

⁴⁰ Vojenského trestného poriadku.

⁴¹ Vojenského trestného zákona.

Dôvody:

Podľa oznámenia veliteľstva ZD /por. č. 30/ obžalovaný koná službu v poli v peš. pluku 101 /Laponsko 2/.

Z dôvodov úspornosti je účelné, aby ďalšie trestné pokračovanie proti menovanému viedlo sa u poľného súdu ZD.

Predseda vojenského súdu:
mjr. just. Ladislav BREUER

Dokument č. 8⁴²

Hlavný vojenský súd Bratislava

D 39/43

USNESENIE

Hlavný vojenský súd prenáša podľa § 30 v. tr. por. trestnú vec proti stot. pech. Nálepka Jánovi pre prečin podľa § 269:c, v. tr. z., § 21 ods. 2 z. č. 320/40 Sl. zák., § 14 ods. 2 z. č. 320/40 Sl. zák., § 18 ods. 1 z. č. 320/40 Sl. zák. a § 19 ods. 1 z. č. 320/40 Sl. zák., ďalej priestupok podľa § 1 zák. č. 108/33 Sb. z. a nar. a disciplinárny priestupok, na poľný súd ZD z dôvodov v návrhu uvedených.

Bratislava 19. februára 1943

Predseda:
plk. just. Wirth v. r.

Dokument č. 9⁴³

Voj. prokurátor Poprad

Číslo: VO-11/1942

U s n e s e n i e .

Podľa § 126 v. tr. z. por. zrušujem vyšetrovaciu väzbu uvalenú zatýkacím rozkazom zo dňa 9. 11. 1942 na

stot. pech. Nálepka Jána, p. pl. 101,

nar. 20. 9. 1912 v Smižanoch, okres Sp. Nová Ves, tam príslušný, Slovák, slobodný, rím.-kat., dôstojník z povolania, odv. r. 1934,

pre podozrenie, že

1./ dňa 24. 10. 1942 použil nezistené množstvo liehovín, takže sa podnapil, rozbíjal okná a robil výtržnosti na osobnom vlaku č. 608 smerom zo Žiliny do Popradu, pričom spôsobenú škodu hneď vyrovnal, hoci mu bol známy rozkaz veliteľa armády zo dňa 1. 2. 1942, ktorým bolo príslušníkom armády zakázané nemierne pitie liehovín – teda jednal proti rozkazu predstaveného, ktorý sa týka zachovania disciplíny a poriadku a je záväzný tiež pre iné osoby, ale bez neurvalosti a bez zprotivenia,

⁴² VÚA – VHA Praha, Sb. Partyzánské a odbojové hnutí, šk. 1.

⁴³ Tamže; VHA Bratislava, Zb. Partizánske hnutie, inv. j. 293.

/:prečin proti disciplíne a proti poriadku podľa § 269:c v. tr. z.:/

2./ toho samého dňa v staničnej reštaurácii v Poprade, keď mu predavačka Margita Bendíková odoprela vydať objednanú slivovicu s odôvodnením, že v sobotu popoludní je policajne zakázané predávať liehoviny, bez povolenia tejto vzal z pultu dve pol litrové fľaše koňaku, ponúkol prítomných robotníkov a nosičov so slovami: „*Pod'te sem slovenskí chlapci, však je to zadarmo*“ a účet za liehoviny hneď vyrovnal.

/:disciplinárny priestupok:/

3./ v ten samý deň, keď na nástupišti stanice Poprad – Tatry zbadal Adalberta Gresingera a Fridricha Kailinga z Popradu sbierať za nemeckú stranu na vojnovú zimnú pomoc, osopil sa na nich slovami: „*Vy ste Nemci, prečo nie ste na fronte u Stalingradu*“ – teda povzbudzoval k nenávisti proti skupine obyvateľstva.

/:prečin verejného štvania podľa § 21, ods. 2, z. č. 320/40 Slov. zák.:/

4./ Pri tej samej príležitosti Adalbertovi Greisingerovi, učiteľovi v Poprade, nadával: „*Ty si kokot*“ – teda niekomu nadávkou na cti ublížil.

/:priestupok urážky na cti podľa § 1, z. č. 108/33 Sb. z. a n.:/

5./ pri tej samej príležitosti, keď odchádzal od Alberta Gresingera a Fridricha Kailinga obrátil sa k nim a zavolať: „*Ja sa Hitlerovi, Tisovi a Šaňovi Machovi vyserem na hlavu*“, pričom sobral čiapku z hlavy a pokračoval: „*A teraz keď chcú, nech ma ja zastrelia*“ – teda pred dvoma osobami súčasne prítomnými, prezidentovi republiky na cti ublížil a verejne, alebo aspoň pred dvoma osobami súčasne prítomnými hanobil člena vlády a verejne hanobil hlavu cudzieho štátu, uznaného republikou,

/:prečin urážky prezidenta republiky podľa § 14, ods. 1 z. č. 320/40 Slov. zák. v jednotnom súbehu podľa § 100 v. tr. z. s prečinom hanobenia republiky podľa § 18, ods. 1 z. č. 320/40 Slov. zák. a s prečinom hanobenia cudzieho štátu podľa § 19, ods. 1 z. č. 320/40 Sl. z.:/

pretože jej dôvody už pominuly.

Na vedomie: Vojenská väznica v Poprade, Veliteľstvo divíznej oblasti Prešov.

Poprad, 1. decembra 1942.

Voj. prokurátor:
stot. just. Gabriel Gabula v. r.

Dokument č. 10⁴⁴

Úradný záznam

napísaný v kancelárii náčelníka štábu MNO.

Predmet: Stot. Nálepka a stot. Čambalík⁴⁵ – vyšetrovanie.

Súhrnný výťah zo spísaných protokolov je nasledovný.

U peš. pl. 101 vyskytli sa častejšie prípady zbehovania mužstva pluku k partizánom. Disciplína tohto pluku, ktorý bol zasadený v jednom priestore dosť dlhú dobu, následkom

⁴⁴ VHA Bratislava, f. 55, šk. 19, č. 6457/dôv. I-4, 1943, Stot. Nálepka a poznatky o ZD.

⁴⁵ Jozef Čambalík (*11. 7. 1917 – † 4. 10. 1989).

dôverných stykov s domácim obyvateľstvom, zvlášť s dievčaťmi, bola dosť uvoľnená. Keď partizáni začali byť v priestore peš. pl. 101 aktívne činní a pluk začínať mať straty, prišli niektorí dôstojníci pluku na myšlienku čeliť týmto stratám priamym dohovorením sa s partizánmi s vedomím, aby im títo dali v úseku pluku pokoj a nesťažovali im plnenie úlohy. Podľa predbežného šetrenia boli vo styku so záškodníkmi títo príslušníci od peš. pl. 101: stot. Čambalík, stot. Nálepka, npor. Čilík⁴⁶, por. Petro⁴⁷, por. Fraňo⁴⁸, por. v zál. Kútík⁴⁹, d. zást. ašp. Hovanec, d. zást. ašp. Dr. Kollár, d. zást. ašp. Čunderlík, d. zást. ašp. Cimborá, d. zást. ašp. Kucbel, čat. Kušnír a doteraz nezistení príslušníci pluku.

Keď horeuvedení boli v priamom styku s partizánmi, alebo o tomto styku vedeli, dialo sa to nie v úmysle poškodiť vlastné jednotky a tým menej s úmyslom prebehnúť k záškodníkom, ale len v snahe ubrániť svoje jednotky na životoch.

Odchodom jednotky z priestoru Kopceviče, uvádzané styky s partizánmi boli ukončené. Pre podrobnú informáciu prikladajú sa k úradnému záznamu protokoly spísané s vypočúvaniami a hláseniami veliteľa peš. pl. 101 čís. 81292/Taj. I. c. ZD a čís. 81314/Taj. I. c. ZD. 42.

Bratislava, 27. január 1943

stot. Moťovský

Dokument č. 11⁵⁰

Čís.:60.007/dôv. vel. 1943

S.V. 27. apríl 1943

Vec: Stot. Nálepka a spol. – spolčovanie
a dohováranie sa s banditami.

Ministerstvo národnej obrany
náčelník štábu ministra
Bratislava

Na d'alekopis čís. 552-SD zo dňa 24. 4. 1943 hlásim:

a) Po návrate poľného prokurátora ZD, stot. just. Rudolfa Kadlečíka z Bratislavy, v januári 1943 – keď som išiel práve na akciu proti banditom v „Mokrom trojuholníku“ – hlásil mi tento, že v Bratislave nejaví sa veľký záujem, aby shora uvedená vec bola rozšírená a súdne vybavená hlavne z politických dôvodov, tiež aj preto, že sú vo veci zapletení mnohí dôstojníci p. pl. 101 a že k vážnejším škodám (k prepadu nemeckých jednotiek dňa 24. 12. 1942) nedošlo. Eskortované osoby od ZD do Bratislavy, ako mi hlásil žandár, ktorý ich eskortoval, dôst. zást. ašp. Ondrej Chovanec⁵¹, p. pl. 6 a čtk. v zál. Michal Kušnír p. pl. 3 boli po 2-dňovej zaisťovacej väzbe prepustení a mali sa s eskortujúcim žandárom vrátiť k ZD, čo vraj on odmietol a neodporúčal.

⁴⁶ Rudolf Čillík.

⁴⁷ Michal Petro (*25. 9. 1916 – † ? 1945 Nemecko).

⁴⁸ Karol Fraňo (*27. 4. 1917).

⁴⁹ Vincent Kútík.

⁵⁰ Archiv Ministerstva vnútra České republiky Praha, f. M-480.

Spis bol na MNO v Bratislave zaevidovaný 11. 5. 1943 pod čís. 259955 II/3.

⁵¹ Správne malo byť: Hovanec.

Poľný prokurátor ZD nahlásil mi, aby som vec vo vlastnej veliteľskej pôsobnosti likvidoval, a to:

- 1./ keď uznám za dobre – súdom,
- 2./ disciplinárnym pokračovaním alebo poučením dôstojníkov s pohrozením, že pri opakovaní sa takýchto vecí budú súdne stíhaní,
- 3./ ak uznám za vhodné, vec nechať ležať do zabudnutia.

Pretože na vec stot. Nálepku a spol., pozerám sa ako na vojenskú zradu nepristúpil som na disciplinárne pokračovanie, lebo tým by som vec len kazil a bagatelizoval – a po predošlých smerniciach z Bratislavy a po upokojení pomerov u pluku, tiež aj pre nedostatok dôstojníkov som na urýchléné súdne vyšetrovanie netlačil, k čomu pristupovalo i to, že p. pl. 101 je v nebezpečnom a ťažkodosažiteľnom priestore.

b.) Po nahliadnutí do novších spisov – vec nie je ešte skončená. Obvinení styk s banditami priznávajú, ale motív činu je nejasný. K prepadu nemeckých jednotiek a prechod slovenských jednotiek k banditom (v Kopceviči) sa nestal podľa mojej mienky zákrokom veliteľstva ZD, ktoré upozornilo jak veliteľa pluku, pplk. Čániho, ktorý do veci nebol vôbec zasvätený, tak aj nemeckých veliteľov v Kopceviči. Domnievam sa však, že dôstojníci p. pl. 101 pri svojej schôdzke, kde sa rokovalo o prepade posádky v Kopceviči, mali už zprávu o tom, že veliteľstvo ZD urobilo protiopatrenia (na obed už vedel stot. Nálepka, že dôst. zást. ašp. Čunderlík je na ceste k vel. ZD.).

c.) Prosím, aby vec p. pl. 101 bola likvidovaná postupným odvolávaním a výmenou všetkých zúčastnených dôstojníkov, hlavne však:

- stot. pech. Jozefa Čambalík-a ,
- stot. pech. Jána Nálepku,
- npor. pech. Karola Fraňo-u.
- por. v zál. Vincenta Kútik-a,
- por. v zál. Michala Petro-u dôst. zást. ašp. MUDr. Júliusa Kollár-a, t. č. div. zdrav. roty.
- Z menovaných osôb je mi známy stot. pech. Nálepka a stot. pech. Čambalík.

1./ Stot. Nálepka:

Veľmi inteligentný a na aktivovaného dôstojníka veľmi schopný dôstojník, ktorý za poľskej vojny bol vyznamenaný za hrdinstvo II. stupňa a mnou privedený do štábu vel. 2. divízie. U 2. divízie konal službu ako telovýchovný a osvetový dôstojník a osvedčil sa veľmi dobre. So zmobilizovanou 2. divíziou odišiel do poľa a pri prevzatí ZD našiel som ho ako pobočníka vel. p. pl. 101, pplk. pech. Palkoviča. Tak ako veliteľ pluku aj on mal milenku, ktorá mala veľmi zlý vliv na smýšľanie dôstojníckeho sboru. V tomto smysle som predložil hlásenie pánu ministrovi pod. čís. 50.052/Taj. vel. 1942.

Ako dôkaz smýšľania shora uvedených dôstojníkov cítujem to, že proti zákazu uverejnenom vo vestníku nechali si rásť ruské brady, ktoré v deň mojej návštevy museli byť odstránené.

Stot. Nálepka vychovaný už vo školách česko-slovenských nemal nikdy kladný postoj k slovensko-nemeckej spolupráci. Toto svoje smýšľanie uplatňoval súc na tak dôležitú funkciu – pri veľmi slabom veliteľovi pluku (pplk. Palkovičovi). Stot. Nálepka skutočne „držal liace v rukách“ (pplk. Husár bol tam len krátky čas a aj terajšiemu veliteľovi pluku, pplk. Čánimu je hybnou pákou v taktických a administratívnych veciach, pretože pplk. Čáni nemá skúsenosti u pechoty a vedie pluk viac morálne a psychologicky – a to veľmi dobre – čím zlepšil morálku dôstojníckeho sboru a pluku vôbec (zbehov temer niet).

Zlepšeniu morálky u pluku napomohol aj nový bezpečnejší priestor a dodržovanie zákazu spolčovania sa s domorodými ženami.

Stot. Nálepka po nepodarenej veci u Kopceviči videl iste kam by ho tento jeho smer doviedol, preto v poslednom čase pracovitosťou a starostlivosťou snaží sa napraviť chyby minulosti. Veliteľ pluku na môj pokyn, ktorý som dostal od SD (Gestapo), že z Jelska do Bujnovič sdeľuje telefonicky zprávy moskovského rozhlasu jednému poručíkovi, odobral mu rádio. Teraz už niet na stotníka Nálepku sťažnosti a závad, ba práve naopak, veliteľ pluku mu dal výtečný popis, pretože – čo aj ja uznám – je bez stot. Nálepku nemožný, lebo on je do veci pluku najlepšie zasvätený, osobne statočný, taktiež veľmi dobre školený a MNO-om poslaná náhrada (stot. Noščák) ho na žiadan pád nemohol nahradiť, pretože nevelil doposiaľ žiadnej jednotke.

2./ Stot. Čambalík:

Menovaný vo slovenskom štáte snád' nedosiahol toho uznania, ktoré on očakával, vplyvom svojho sklonu k alkoholu a vôbec svojej povahy nestojí dnes pevne na slovensko-nemeckom priateľstve a pobyt u ZD – ako vidieť zo spisov, uložených na MNO – obr. oddel. – predstavoval si dokonalý blahobyť, holdovanie pitíu alkoholu a jedeniu. Bola to práve jeho rota, ktorá následkom jeho velenia mala veľmi veľa zbehov a bola najmenej spoľahlivá. Podľa môjho názoru preto, lebo príslušníci roty vedeli o jeho nedovolenom styku s partizánmi, sami ho tiež udržovali a nechali sa prehovárať k prebehovaniu. (Tiež jazdecká čata, ktorá stot. Nálepku doprevádzala pri schôdzke s partizánmi väčšinou zbehla.) So svojim sklonom k alkoholu je nepolepšiteľný, nemôže mu byť zverená žiadna dôležitá funkcia, lebo v podnapitom stave je jedným slovom hrozný. V tomto stave svoje protinemecké smýšľanie zjavne ukazuje a to i pred mužstvom.

Menovaný je t. č. nemocný a bude odsunutý na Slovensko. Prosím, aby sa už k ZD nevrátil.

Veliteľ zaistovacej divízie
plk. gšt. R. Pilfousek

Dokument č. 12⁵²

Poľný prokurátor

Z. divízie

Čís.: Pp-89/1943

S.V. 29. apríl 1943

Prísne DÔVERNÉ! TAJNÉ!

Vec: Hovanec Ondrej, d. zást.

asp. a spol. – hlásenie

Ministerstvo národnej obrany
do rúk p. náčelníka štábu ministra
B r a t i s l a v a .

Na rádiogram čí. 7462/Dôv./1943 hlásim, že som zaviedol trestné pokračovanie proti:

1./ dôst. asp. v zál. Ondrejovi Hovancovi, p. pl. 6,

2./ čtk. v zál. Michalovi Kušnírovi, p. pl. 3,

⁵² VÚA – VHA Praha, Sb. partyzánske a odbojové hnutí, šk. 1, inv. j. 8.

- 3./ stot. pech. Jánovi Nálepkevi, V2DO,
- 4./ stot. pech. Jozefovi Čambalíkovi, p. pl. 3,
- 5./ npor. pech. Rudolfovi Čilíkovi, p. pl. 3,
- 6./ por. pech. v zál. Ladislavovi Kucbelovi, p. pl. 4,
- 7./ por. pech. Michalovi Petrovi, p. pl. 1,
- 8./ por. pech. v zál. Vincentovi Kútimu, p. pl. 1,
- 9./ dôst. ašp. v zál. MUDr. Juliusovi Kollárovi, voj. nem. 11,
pre podozrenie, že:

v čase dosiaľ nezistenom koncom roku 1942 v priestore ZD na obsadenom území SSSR stýkali sa ústne i písomne s partizánmi,

teda nie súc k tomu oprávnení bez vyššieho povolenia vošli do styku s nepriateľom, pričom z ich jednaní nevznikla žiadna škoda pre vojsko,

/prečin nešetrenia služobných predpisov podľa §§ 272.i, 276 v. tr. z./

Všetci obvinení sa k trestnému činu priznávajú a udávajú, že s partizánmi nadviazali styk len v dôsledku toho, aby chránili záujem slovenskej veci a životy slovenských chlapcov.

Vec totiž mala sa nasledovne:

Niekedy v júli 1942 presťahoval sa p. pl. 101 z Ovruče, z kraja pomerne v tom čase dosť nebezpečného, severne asi 160 km za riekou Pripjat' do terénu bažinatého a husto zalesneného. S.V. pluku bolo v Kopceviči a jednotlivé roty boli potom rozmiestnené od Ptiča, ďalej na východ smerom ku Kalinkoviči po celej dĺžke trati. Veliteľom pluku bol pplk. Palkovič a po jeho odchode niekedy začiatkom decembra 1942 prevzal velenie pluku pplk. útv. Čáni. Prvým pobočníkom bol. stot. Ján Nálepka a druhým pobočníkom bol npor. pech. Karol Fraňo. Ostatní obvinení boli veliteľmi jednotlivých rôt. Naše jednotky umiestnené v tomto priestore husto zamorenom partizánmi boli početne veľmi slabé na tak veľký priestor, na akom boli rozmiestnené a mali za úkol stráženie trate, mostov, ciest a najmä „vodokačiek“ na stanicach, ktoré slúžia k napájaniu rušňov. Tak veliteľom strážneho oddielu u „vodokačky“ na stanici v Kopceviči bol dôst. zást. asp. Hovanec Ondrej, ktorý funkciu veliteľa stráže „vodokačky“ prevzal niekedy začiatkom okt. 1942. Menovaný vo svojej výpovedi uvádza, že asi týždeň čo prevzal funkciu veliteľa stráže u „vodokačky“, dalo mu mužstvo návrh na doplnenie potravinových zásob na zimu, aby vyslal nejaké mužstvo do blízkych dedín potraviny opatriť. Dal teda svolenie des. Kúdelovi, ktorý asi s 10 mužmi vyzbrojenými puškami, granátmi a ľah. guľ. vybrali sa za účelom opatrenia proviantu. Táto skupina sa vrátila ešte toho samého dňa a priniesla so sebou zemiaky, mäso a vajcia. Des. Kúdela mu nehlásil, za akých podmienok sa mu podarilo proviant dostať, ale niekoľko dní po tom keď spozoroval pred mužstvom, že niečo tají, dozvedel sa od strel Ondreja Kršíka, že skupina proviant zaobstarávala v obci Michajloviči, kde sa dostala do styku v obci s práve sa nachádzajúcimi partizánmi. Menovaný, že mu ďalej udal, že keď partizánom sa priznali, že prišli pre proviant, títo im ho dopomohli zadovážiť, ba dokonca naložili na voz a dali im dvoch partizánov ako sprievodcov za tým účelom, aby skupina nebola prepadnutá inými partizánmi. Z privezeného mäsa potom niektorý vojak spravil údeniny, ktorými ponúkol aj veliteľa roty stot. Čambalíka, ktorému vec hlásil. Ďalej udáva, že jedného dňa bol slob. Nojman a strel. Hermanovský odoslaný zo stanovišťa stráže do S.V. pre proviant, boli prepadnutí na ceste vedúcej lesom partizánmi, títo ich zbliekli z rovnošaty a prepustili ich v civilných šatách k rote. Za opevňovania, okolo „vodokačky“, pri ktorej práci pomáhali aj civilní obyvatelia z okolitých dedín, došlo medzi civil. obyvateľstvom a príslušníkmi stráže k dôvernejšej známosti. Keď uvidel toto priateľské zaobchádzanie partizánov a zistil, že

slovenskí vojaci sa mohli pomerne voľne pohybovať bez toho, že by im hrozilo nebezpečie prepadnutia, dostal chuť na to, aby sa stretol s nejakým partizánom a hovoril s ním len zo zvedavosti. Styk mu umožnil strel. Jozef Ašver so strel. Kršíkom, ktorí sa poznali s niekoľkými partizánmi v Michajloviči, kde boli pre proviant. Podotkli, že schôdzu sjednali na jednu nedeľu koncom októbra 1942 do obce Ogoliči do domu dvoch sestár menom Násťa a Viera. Sem prišli štyria ozbrojení partizáni a za schôdzky trvajúcej asi 20 min. poďakoval veliteľovi partizánov za zaslaný proviant v Michajloviči a požiadal ho zároveň, aby partizáni nechali na pokoji slovenských vojakov, čo mu on aj sľúbil, pri čom poukázal on aj na to, že partizáni nemajú k dispozícii také rozkazy, že by mali zabíjať slovenských vojakov. Naopak sa musia toho strániť, pri čom poukázal na to, že Slováci a Rusi sú bratia po histórii a krvi. Za tento prísľub nežiadali žiadne protizávazky, ktoré že ani konečne nemusel dávať, lebo úkolom jeho stráže bolo len strážiť kúsok železnice a že jeho jednotka bez toho ako taká nepodnikala žiadne akt. akcie na dopadnutie partizánov. Ďalej mu potom ešte povedal, že ak by niečo potreboval, aby použil ako spojku starostovho syna v Ogoliči menom „Ďurko“, o ktorom sa pozdejšie dozvedel, že bol poručíkom del. v SSSR armáde. O celej schôdzi potom hlásil stot. Čambalíkovi nasledujúceho dňa ráno. Tento mu nič nevytýkal a len poznamenal, že je to „sranda“ a či sa nebál stretnúť s veliteľom oddielu partizánov. Začiatkom mes. novembra 1942 stot. Čambalík, že sa mu zdôveril, že by bolo dobré sa zísť s partizánmi a pohovoriť si s nimi, pri čom sa stot. Čambalík vyjadril „*Pohovoriť si s týmito vtákmi*“. Schôdzu i sjednal spolu s čtk. Kušnírom prostredníctvom spojky „Ďura“ na 15. 11. 1942. Asi o 22.00 hod. tohože dňa vyrozumel stot. Čambalík veliteľa susednej roty npor. Čilíka⁵³ a ešte v tú samú noc dostavil sa do domu spomenutých dvoch sestár s čtk. Kušnírom, dôst. zást. ašp. Čimborom a por. Kucelom. K rozhovoru potom sa schôdzke v lese zúčastnil sa stot. Čambalík s npor. Čilíkom. Sám udáva, že nepočul o čom títo s partizánmi prejednávali, ale že jeden z veliteľov partizánov podotkol: „*Keby sme niečo podnikli, budete o tom včas vedieť*“. Na zpiatočnej ceste po skončení rozhovoru, ktorý trval asi 5. min. pri čom ich vyprevádza a skupina asi troch mužov kvôli zaisteniu, urobil stot. Čambalík poznámku: „*Nech si tam svoje míny do pi.. povkladajú*“, ale nám nech dajú pokoj.

Asi tri dni pred Štedrým večerom zdôveril sa stot. Nálepka a hovoril mu, že je dojednaná schôdza s partizánmi v obci Ogoliči. Kto túto schôdzu sjednal, či stot. Nálepka udržoval styk s partizánmi, udať neviem. Na túto schôdzu išiel aj por. Petro Michal, avšak vodcovia partizánov na schôdzu sa nedostavili. Nová schôdza bola určená na 23. 12. 1942. Na túto schôdzu vtedy išiel s nimi por. Petro a dôst. zást. MUDr. Kollár, ktorý sa však z cesty vrátil pre onemocnenie. Na schôdzi vyjednával s partizánmi stot. Nálepka, a síce s jedným partizánskym kapitánom oblečeným v nemeckej uniforme. V tom čase už partizáni vedeli, že slov. jednotky sa majú zo svojich stanovišť premiestniť. Kapitán partizánov navrhol stot. Nálepkovi, že vypracujú plán, podľa ktorého urobia fingovaný útok na posádku v Kopceviči a že pri tejto príležitosti slov. jednotky prejdú k partizánom. Tento návrh partizánov stot. Nálepku veľmi zarazil a poznamenal, že sa na to ešte pozrie. Spojka „Ďuro“ potom ich odviedol späť do Kopceviči. Stot. Nálepka sa zastavil u veliteľa 11. roty por. v zál. Kútika Vincenta, kde mu zaiste hovoril o návrhu partizánov. Pri večeri sa potom stot. Nálepka s por. Petrom dohovorili, že ujednú schôdzu dôstojníkov, ktorí vedia o ich styku s partizánmi a na tejto schôdzi predebatujú návrh partizánov. Nasledujúceho dňa na byte por. Kútika v prítomnosti por. Petru, npor. Fraňa, npor. Místáka, dôst. zást. Kollára sa uzniesli, že

⁵³ Správne má byť: Čilíka.

návrh partizánov na útok zamietnu, lebo útok by mohol vyžadovať mnoho krvi a prebehnutie by mohlo mať ďalekosiahle následky pre jednotky slov. armády v poli, ako aj ďalekosiahle politické následky. Stot. Nálepka sa uvedenej schôdze nezúčastnil. O tom rozhodnutí por. Kútik zhotovil koncept dopisu, v ktorom oznámili svoje zamietavé stanovisko a poďakovali partizánom za porozumenie, ktoré prejavovali voči Slovákom. Dôst. zást. asp. Hovanec zasvätil do stykov, ktoré udržiajú dôstojníci s partizánmi i dôst. zást. asp. Čunderlíka, ktorý údajne javil veľký nepokoj, že sa dostal do tohto nebezpečného prostredia a ktorého uistil, že im nehrozí žiadne nebezpečenstvo zo strany partizánov, lebo že títo im dajú pokoj, ako im sľúbili. Pri tejto príležitosti dôst. zást. Čunderlík mu odovzdal list, ktorý napísal svojej známej do Moskvy a ktorý potom partizáni doručili lietadlom. Priznáva sa, že dôst. zást. Čunderlíka zasvätil do požiadavky partizánov ohľadne prepadu a že ho pozval na schôdzu dôstojníkov, kde sa prerokujú návrhy partizánov. Rozhodne popiera, že by ho navádzal k tomu, aby sa k tomuto fingovanému útoku so svojou batériou zúčastnil a zničil nemeckých policajtov, ktorých ubikácie susedili s HKB, resp. že stanicu v Kopceviči. Dôst. zást. Čunderlík na tejto schôdzi však nebol a od svojej jednotky odišiel na S.V. divízie, kde celú vec, ako i styky dôstojníkov p. pl. 101 s partizánmi oznámil.

K takýmto stykom s partizánmi sa priznal i stot. Nálepka Ján, ktorý na svoju obranu udáva, že niekoľkokrát s dôst. zást. Hovancom a por. Petrom schôdzi s partizánmi sa zúčastnil a že tento styk nadviazal až vtedy, keď naši vojaci veľmi často zbehávali. Pri týchto schôdzach vždy že prosil vodcov partizánov, aby našich chlapcov nelákali k zbehnutiu, či už prostredníctvom dievčat alebo priamo, ale aby naopak rozchýrili správu, že každého zbeha zastrelia a že týmto odradia chlapcov od zbehnutia. Keď mu partizáni hovorili, že by bolo lepšie, keby k nim prešli a spoločne s nimi zničili Nemcov v obsadenom priestore, upozornil ho, že je to absolútne nemysliteľné, že by im niečo pomohli, ale poškodili národ, lebo keby slovenské jednotky prešli k partizánom, Slovensko by obsadili Maďari a zo Slovenska by Maďari vyslali každého spôsobilého muža. Lákali ho, aby prebehol k nim, pri čom mu hovoril, že majú v obci Michajloviči lietadlo a že keď bude chcieť, ihneď ho odvezú do Moskvy. I toto energicky, ale slušne odmietol. I napriek svojmu dohovoru s partizánmi zúčastnil sa boja aktívne i vtedy, keď oni proti Slovákom vystupovali. Udáva, že jedného dňa, raz keď auto pancierovej čaty narazilo na mínú, vzal so sebou jednu čatu a podnikol prísne výpravy do obce Ogoliči, ktorú z čiastky vypálil na výstrahu, pri čom upozornil starostu, že v prípade opakovania sa dá vypáliť celú dedinu a všetko obyvateľstvo dá vystrieľať. Udáva, ako i ostatní na veci zúčastnení dôstojníci, že všetky styky s partizánmi sa diali v záujme slovenskej veci a v záujme slovenských vojakov, ktorí boli umiestnení v skupinách po 1+15 mužov a nanajvýš v sile jednej čaty, ktorí veľmi snadnou korisťou boli partizánom. Ďalej udávajú, že nevyzradili žiadne vojenské tajomstvá, ba naopak s takým len slov. veci poslúžili. Stot. Nálepka okrem toho udáva, že ako spravodajský bol oprávnený k takýmto stykom, lebo sa to dialo v záujme pluku, lebo z funkcie to vyplýva, keď to vyžaduje záujem veci nadviazať styky hoc i s nepriateľom.

K môjmu hláseniu ešte podotýkam, že trestné spisy po vyšetrení môžem Vám predložiť k nahliadnutiu.

Polný prokurátor ZD:
stot. just. JUDr. Rudol Kadlečík

Dokument č.13⁵⁴

Poľný prokurátor
Z. divízie
Číslo: 38/dôv.1943.

SV, 22. máj 1943

Vec: stot. pech. Čambalík, stot. pech.
 Nálepka styk s partizánmi

Obvinený stot. Nálepka ako I. pobočník 101 pluku a stot. Čambalík ako veliteľ 101/11 pluku mali svoje SV v Kopceviči od júla minulého roku až do 24. decembra 1942. Tuná hneď po svojom príchode, niekedy v auguste alebo v septembri prostredníctvom niektorých vojakov nadviazali styk s partizánmi, resp. s ich veliteľmi. Z počiatku udržovali len niektorí dôstojníci a to tajne jeden pred druhým. Styk udržovali stot. Nálepka, stot. Čambalík, npor Čilík, por. Petro, por. Kucbel, por. v zál. Kútík a dôst. zást. ašp. MUDr. Kollár. Všetci títo obvinení styk udržovali s partizánmi až do presťahovania pluku 24. decembra 1942 do nového SV do Jelska.

Keď partizánski velitelia žiadali od našich dôstojníkov určité úslužby, ako údajne pomoc pri prepadnutí nem. posádky v Kopceviči, za ktorého vraj naše jednotky, zvlášť HKB (horské kanónové batérie), mali na nemecké postavenie strieľať, snažili sa zapletení z tejto slučky vyvliecť.

Vec ohľadne stykov s partizánmi vyšla najavo, keď dôst. zást. ašp. Čunderlík na popud veliteľa HKB npor. del. Čunderlíka išiel to hlásiť na veliteľstvo ZD, pri čom svoj odchod fingoval ako zbehnutie, aby ostatní nemali podozrenie. Stalo sa to niekedy 20. až 22. decembra 1942.

Od toho času, t.j. od 20. až 22. decembra 1942 bol divizionár o pomeroch, resp. stykoch horeuvedených dôstojníkov s partizánmi informovaný. Vec dal vyšetrovať zpravodajským orgánom divízie stot. Moťovským, ktorý celý elaborát priniesol dňa 24. januára 1943 na MNO. Spolu so stot. Moťovským tohože dňa prišiel som do Bratislavy i ja a zdržal som sa na Slovensku na dovolenej až do začiatku marca. Do tej doby sa v uvedenej veci nič nerobilo a ani nepokračovalo, lebo veliteľ divízie čakal akú správu donesiem z MNO. Ja som po príchode zo Slovenska poradil veliteľovi divízie vec likvidovať buď disciplinárnym potrestaním vinníkov, resp. pokiaľ by toto potrestanie pokladali za nedostačujúce, aby vec bola postúpená k súdnemu prejednávaniu.

Veliteľ divízie vec disciplinárne nechcel vybaviť a keďže do stykov s partizánmi boli zapletení skoro všetci dôstojníci, vec radšej nechcel ani zachycovať na papier, aby sa zbytočne nerozvírila udalosť tým skôr, že presťahovaním celého pluku 101 do nového SV styky dôstojníkov s partizánmi aspoň údajne prestali. Toto som mu poradil ja po svojom príchode zo Slovenska.

Pri vyšetrovaní všetci obvinení sa ku stykom s partizánmi priznali, avšak dodávali, že napriek týmto stykom svoju povinnosť splnili stopercentne.

Hoci na úrad poľného prokurátora nebol zaslaný z veliteľstva ZD zpravodajský elaborát, ktorý stot. Moťovský vyšetril ohľadne vecí, začal som vec vyšetrovať v apríli 1943 a až dňa 2. mája 1943 osobne som prevzal na veliteľstve ZD, na zpravodajskom oddelení, opisy hlásenia o veci.

⁵⁴ VÚA – VHA Praha, f. Sb. Partyzánské a odbojové hnutí hnutí, šk. 1, i. j. 9.

K tomu by som ešte podotkol, že proti stot. Nálepkevi bolo zavedené trestné pokračovanie u vojenského prokurátora v Poprade, pretože počas svojej dovolenky na Slovensku dňa 24. 10. 1942 súc podnapitý, robil na vlaku idúcom zo Žiliny do Popradu výtržnosť, pričom porozbíjal okná, a keď na stanici Poprad – Tatry zbadal Nemcov Alberta Gresingera a Fridricha Keilinga z Popradu zbierať na nemeckú stranu vojenskú zimnú pomoc, osopil sa na nich slovami: „*Vy ste Nemci, prečo ste nie na fronte u Stalingradu.*“ Vec po vyšetrení bola postúpená od vojenského prokurátora v Poprade dňa 2. februára 1943 môjmu úradu k súdному prejednávaniu, nakoľko menovaný opätovne z dovolenky sa vrátil do poľa. O tom, že proti stot. Nálepkevi sa vedie u vojenského prokurátora v Poprade trestné pokračovanie som veliteľa divízie informoval, niekedy v januári 1943.

Polný prokurátor ZD:
stot. just. JUDr. Rudolf Kadlečík.

Dokument č. 14⁵⁵

Veliteľstvo divíznej oblasti 2

Prešov 30. máj 1943

Čís. 2509/Dôv.O.D.1943

DÔVERNÉ

Vec: NÁLEPKA Ján, stot. pech.
a LYSÁK-JACKO Imrich, npor.
pech. – posudok a príbuzenstvo.

Prílohy: 5

Ministerstvo národnej obrany
obránné oddelenie
B r a t i s l a v a

Na telefonický rozkaz obranného oddelenie MNO:

V prílohe prikladám:

- I. Posudok o chovaní sa stot. Nálepku.
- II. Zprávu okr. žand. veliteľstva Sp. N. Ves o príbuzenstve stot. pech. Nálepku.
- III. Zprávu p. pl. 4 o npor. Lysákovi.
- IV. Zprávu žandárskej stanice Brezovica o príbuzenstve npor. Lysáka.

Iné poznatky obranného dôstojníka:

Stot. pech. Jána Nálepku pozná obranný dôstojník od r. 1934, kedy sme boli spolu v Levoči v škole pre zál. dôst. – Pokiaľ sa pamätám, javil sa mi vtedy stot. Nálepka ako rodoľub. Často nadával na Čechov. Len v poslednom čase bolo u menovaného badať sklony k rebelantstvu, vid' moje hlásenie čís. 42271/Dôv.O.d.1942 zo dňa 18. 11. 1942, kedy VDO2-osob. oddel. podalo na neho i trestné oznámenie voj. prokurátorovi v Poprade pre podozrenie, že sa dopustil protištátnych výrokov.

Ďalej hlásim, že v r. 1941, keď som bol u ZD vo funkcii prednostu 2. oddelenia, mal som možnosť sledovať chovanie sa a výkon služby stot. pech. Nálepku, ktorý vtedy pracoval u ZD na 3. oddelení a toto oddelenie určitý čas aj sám viedol. Stot. Nálepka javil sa vtedy

⁵⁵ VHA Bratislava, f. 55-53-2, čís. 2509/Dôv.O.d.1943; VÚA – VHA Praha, f. Sb. Partyzánské a odbojové hnutia, inv. j. 293.

ako veľmi pracovitý, disciplinovaný a iniciatívny dôstojník. Nezistil som v tomto čase o menovanom nič takého, čo by zo stanoviska zpravodajského bolo závadné.

Podobne posudzuje stot. Nálepku VDO2-osob. oddelenie v pripojenej prílohe.

Ďalej hlásim, že som od vládneho komisára obce Smižany (rodná obec stot. Nálepku) dostal na vedomie odpis správy, ktorú vládny komisár predložil štátnemu zastupiteľstvu v Levoči. V tejto správe vládny komisár obce Smižany žiada štátne zastupiteľstvo v Levoči, aby u rodičov stot. Nálepku bola vykonaná domová prehliadka. Odpis správy vládneho komisára zo Smižian v prílohe predkladám. Súčasne prosím v tomto smere o rozkaz, v akom rozsahu mám na túto správu reagovať. Nie je mi totiž úradne známe, do akej miery hodlá obranné oddelenie MNO vypočúvať, rešp. nariadiť event. domové prehliadky u jeho príbuzných. Vzhľadom k tomu, že to, čo navrhuje vládny komisár vzbudí iste v blízkom okolí značný rozruch, prosím o krátky pokyn – líniu šetrenia.

Predkladám.

Obranný dôstojník:
stot. pech. František Podhorský

* * *

Veliteľstvo divíznej oblasti 2

Čís. 9157 Dôv.osob.1943

Vec: NÁLEPKA Ján, stot. pech. – posudok
o chovaní

Obranný dôstojník VDO 2
P r e š o v

Na ústne dožiadanie obranného dôstojníka VDO 2 oznamujem:

I./ Osobné dáta:

Ján Nálepka, stot. pech., kmeň. príslušník VDO 2, narodený dňa 20. 9. 1912 v Smižanoch, okres Spišská Nová Ves, príslušný tamtiež, slobodný, náb. rím.-kat., národnosti slovenskej, ovláda reči: čiastočne poľsky, srbsky, nemecky, školské vzdelanie, učiteľský ústav s maturitou, vojenské vzdelanie škola na dôstojníkov pechoty v zálohe v Levoči, významania za hrdinstvo II. a III. stupňa a pamätná medaila.

II./ Poznatky z kval. listiny:

Posledný popis bol vykonaný 30. septembra 1940 takto:

- 1/ Charakter: svedomitý, spoľahlivý, má zmysel pre zodpovednosť.
- 2/ Chovanie sa v službe a mimo nej: úprimný, kamarátsky, pracovitý, vytrvalý, mimo službu veľmi dobré chovanie.
- 3/ Letora, sklony a návyky: vážny, kľudný, bez zvláštnych sklonov a návykov.
- 4/ Pamäť: nadaný, veľmi dobrá pamäť, rýchly postreh, logicky uvažuje.
- 5/ Schopnosť k výchove podriadených: veľmi dobrý vliv na podriadených po stránke mravnej a výcvikovej.

Celkovú kvalifikáciu mal v r. 1940 „výtečná“.

Podľa vojnovej kval. listiny z r. 1943, ktorú veliteľstvo ZD poslalo osob. odd. VDO 2 na nahliadnutie, menovaný mal kvalifikáciu tiež výtečnú.

III. Vlastný posudok:

Menovaného poznám osobne, vykonávali sme spoločne službu v r. 1939 a 1940 u býv. p. pl. 8 v Michalovciach. Poznal som ho ako veľmi kamarátskej povahy, veselý, rád vyhľadával spoločnosť. Mal veľmi dobré vojenské vystupovanie, u podriadených bol obľúbený veliteľ, hoci bol k podriadeným kamarátsky, predsa vyžadoval od nich naprostú poslušnosť, nakoľko bol sám svedomitý vo vykonávaní služby. Ako som menovaného poznal bol v tej dobe naprosto slovenského zmysľania a žiadnu inú orientáciu som u neho nepozoroval.

Prednosta osob. oddelenia:
npor. pech. F. Schmidt.

* * *

Peší pluk 4

Čís. 675/dôv.1943

Lipt. Sv. Mikuláš 28. mája 1943

Vec: Jacko-Lysák Imrich, npor. pech.,
posudok – predostretie.

Velit. div. oblasti 2
obranný dôst.
Prešov

Na telefonny rozhovor obr. dôst. VDO2 o npor. Jacko-Lysák Imrichovi hlásim toto:

Npor. pech. Jacko-Lysák Imrich narodil sa 3. júna 1912 v Brezovici n/Tor., okr. Sabinov, domovská príslušnosť Brezovica n/Tor., okr. Sabinov, nár. slovenská, náboženstva rím.-kat., slobodný.

Pred odchodom do poľa bol v posádke Žilina u kanónovej roty. Potom bol v Lipt. Sv. Mikuláši veliteľom kanónovej roty. Za ten čas podľa udania stot. pech. Noge Júliusa p. pl. 4 bol uzavretej povahy a prhký.

Teraz v Lipt. Sv. Mikuláši u p. pl 4 je malý počet dôstojníkov a z nich ani jeden ho bližšie nepozná.

Podľa výpisu z niektorých rubrik kval. listín podávam o menovanom tento posudok:

17. marca 1942 odišiel s kanónovou rotou do poľa u p. pl. 102 od 11. mája 1942, vel. roty KPÚV. Spoľahlivý, svedomitý, pracovitý, iniciatívny, dobrého voj. vystupovania, smysel pre zodpovednosť a povinnosť má.

Veliteľ pluku:
pplk. Palkovič.

Vyvinutý smysel pre povinnosť a zodpovednosť. Iniciatívny a starostlivý. K predstaveným úctivý, k podriadeným prísny, ale kamarátsky. Povahy tichej a kľudnej, hlbavý, logicky uvažuje. Svojou rozvahou a kľudom dobre vplýva na podriadených.

Veliteľ pluku:
pplk. pech. Čáni

Z poľa bol na dovolenke koncom apríla. U útvaru bol len jeden deň. Potom sa vrátil zasa do poľa.

Veliteľ vojskovej jednotky:
plk. pech. Otto Klement

* * *

Okresné žandárske veliteľstvo Spiš. Nová Ves

Služobný lístok

Stotník Nálepka má týchto príbuzných:

1/ otca Michala Nálepku, 60-ročného, roľníka, majetného, za býv. ČSR bol v agrárnej strane a takého smýšľania je i teraz,

2/ matku Máriu rod. Ondovú, 54-ročnú, domácu,

3/ brata Michala, 35-ročného, roľníka, majetného, ženatého s Máriou rod. Bartošovou,

4/ brata Štefana, 33-ročného, obecného horára, ženatého s Máriou rod. Findurovou, nemajetného,

5/ sestru Máriu, 22-ročnú, vydatú za Štefana Havaša, faktora dreva, 26-ročného, nemajetného,

6/ sestry Helenu a Juditu, obe 16-ročné, slobodné, domáce, /:dvojčatá:/,

7/ strýka Jána Ondru, 68-ročného, roľníka, vdovca, majetného a bezdetného a

8/ tetku Helenu Nálepkovú, 50-ročnú, vydatú za Jána Gondu, 54-ročného, roľníka, majetného.

Všetci tu menovaní sú náboženstva rímskokatolíckeho, národnosti slovenskej, po stránke mravnej a štátoobčianskej zachovali a spoľahliví. Bývajú v obci Smižany, okr. Sp. Nová Ves.

Spiš. Nová Ves 28. máj 1943.

Na stráž!

Okresný žandársky veliteľ
(*nečítateľný podpis*)

Veliteľstvo 2 divíznej oblasti Prešov

/:Obranný dôstojník:/

* * *

Vládny komisár obce Smižany

Vec: Poplašné zprávy o zbehovi
stotníkovi Jánovi Nálepkovi

Smižany, 28-ho mája 1943

Slávne Štátne Zastupiteľstvo!
v Levoči

Vo Smižanoch koluje zpráva, že Ján Nálepka stotník ušiel s niekoľkými do boľševického Ruska a údajne vstúpil do Legie československej. Nevieť čo je pravda z toho. Jedna blízka príbuzná, ktorá mala syna na vojne veľmi dôverne sa mi ponosovala a prezradila, že menovaný písal svojim rodičom do Smižian, aby podelili jeho peniaze medzi súrodencov, aby sa títo obliekli a údajne, že rodičia menovaného dostávajú od vojenského útvaru jeho plat mesačne poštou do Smižian. Otec menovaného je Michal Nálepka, č. 82. Počul som, že menovaný doniesol toho času jedno rádio a všelijaké vojenské veci, ďalej, že puceri boli tu na dovolenej a tiež dopravili nejaké veci. Nakoľko je to pravda, čo sa šepká, úctive prosím

Sl. Štátne zastupiteľstvo, nech ráči dať previesť domovú prehliadku, ďalej ráčte na tunajšej počte zakročiť, aby bola zavedená cenzúra listov, prípadne, keď príde jeho plat ešte i toho mesiaca, aby ten nebol vyplatený. Vyšetrovanie nech je prevedené tak, aby neboli príbuzní chránení a neprezradení.

Čo sa týka mojej osoby, keď sa dokáže pravdivosť zprávy budem mať ďalší návrh o používaní rádioprijímačov v Smižanoch. Keď sa nedokáže, tak moju žalobu ráčte považovať za bezpredmetnú.

Na stráž!

Štefan Babík v. r.
vl. komisár

Dokument č. 15⁵⁶

Veliteľstvo ZD

SV, dňa 5. júna 1943
Len pre služobnú potrebu!

Dôverný rozkaz č. 15

čl. 35 Nálepka Ján, stot. pech. a spol. – rozsudok.

Rozsudkom poľného súdu ZD čís. PS – 77/1943 zo dňa 2. júna 1943 boli odsúdení:

- 1./ stot. pech. Ján Nálepka,
- 2./ npor. pech. Imrich Lysák - Jacko,
- 3./ por. pech. v zál. Michal Petro,

príslušníci p. pl. 101 podľa §§ 191, 204, 45, 32 v. tr. z. okrem prepustenia z hodnosti, straty medailí a vyznamenaní k trestu smrti povrazom.

Na základe § 3 zák. čís. 262/39 Sl. z. hnutelný a nehnuteľný majetok všetkých odsúdených bol zaistený a vyslovené bolo jeho prepadnutie v prospech štátu.

Trestný čin:

Dňa 15. mája 1943 asi o 01.00 hod. v noci zbehli od p. pl. na erárnych koňoch k partizánom a vstúpili do ich válečných služieb,

/zločin zbehnutia za vojny podľa §§ 193, 191 v. tr. z./.

Tento rozsudok vyhláste všetkým dôstojníkom pri dôstojníckom zhromaždení.

Č. 69.610/Dôv.II.a odd. 1943

Dokument č. 16⁵⁷

Veliteľstvo 2. pešej divízie

SV, dňa 14. augusta 1943

Rozkaz č. 109

čl. 1162. Nálepka Ján, stot. pech. – šetrenie pobytu.

Pátram po pobyte stot. pech. Jána Nálepku, proti ktorému vediem pokračovanie pre prečin proti disciplíne a poriadku dl'a § 269:c v. tr. z, 2/ disciplinárny priestupok, 3/ prečin

⁵⁶ VHA Bratislava, f. ZD, šk. 2, I/38, dôverný rozkazy. Výpis z dôverného rozkazu č. 15 zo dňa 5. 6. 1943.

⁵⁷ VÚA – VHA Praha, f. Sb. f. Sb. Partyzánské a odbojové hnutie hnutí, šk. 1. Rozkaz velit. 2. pd. č. 109 zo 14. 8. 1943, čl. 1162.

verejného štvania podľa § 21 ods. z z. č. 320/40, 4/ priestupok urážky na cti podľa § 1 z. č. 108/33 Sb. z. a n., 5/ prečin urážky prezidenta Republiky podľa § 14 ods. 2 z. č. 320/40 Sl. z. v jednočinnom súbehu podľa § 100 v. tr. z. s prečinom hanobenia Republiky podľa § 19 ods. 1 z. č. 320/40 Sl. z. a s prečinom hanobenia cudzieho štátu podľa § 19 ods. 1 z. č. 320/40 Sl. z.

Menovaná osoba je narodená 20. 9. 1912 v obci Smižany, pol. okres Spišská Nová Ves, z rodičov Michala a Márie rodenej Ondrovej, príslušný do obce Smižany, okres Spišská Nová Ves, povoláním aktívny dôstojník.

Popis osoby:

Výška tela: 166 cm, vlasy: gaštanové, obočie: tmavé, oči: hnedé, ústa: súmerné, brada: guľatá, tvár: podlhovastá, nos: riadny.

Žiadam všetky veliteľstvá, úrady a bezpečnostné orgány, aby po pobyte menovanej osoby pátraly a keď ju zistia, bez meškania mi to oznámily k č. Ps – 20/1943.

Dokument č. 17⁵⁸

Ministerstvo národnej obrany
obranné oddelenie
č. 10.497/Dôv. obr.1943

Vec: Zbehovia dôstojníci od ZD k partizánom

K veci: Pán prezident si želá podrobnú správu o stot. pech. Nálepkevi a npor. pech. Lysákovi.

1/ Kancelária prezidenta republiky, voj. oddelenie, Bratislava

1/.

Na Vaše číslo 5031/vel. dôv. 1943 zo dňa 20. mája a 10. novembra t. r. hlásim:

V noci zo dňa 14. na 15. mája 1943 od svojho útvaru ZD na stranu ruských partizánov zbehli okrem por. pech. v zál. Petro Michala, o ktorom bol už p. prezident informovaný, stot. pech. Nálepka Ján a npor. pech. Jacko Lysák Imrich.

1./ Nacionálne zbehnúvších dôstojníkov:

stot. pech. Nálepka Ján, kmeň. príslušník veliteľstva 2. divízej oblasti, odvod. ročník 1934, narodený dňa 20. 9. 1912 v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves, príslušný tamtiež, syn Michala a Márie rod. Ondrovej, národnosti slovenskej, náboženstva rím.-kat., slobodný, povoláním akt. dôstojník, absolvoval učiteľský ústav s maturitou, hovorí slovensky, poľsky, srbsky a čiast. nemecky, vyznamenaný za hrdinstvo II. a III. triedou a pamätnou medailou.

Npor. pech. Jacko Lysák Imrich, kmeňový príslušník p. pl. 4, odvodný ročník 1932, narodený dňa 3.6.1912 v obci Brezovica n./Topl.⁵⁹, okr. Sabinov, príslušný tamtiež, syn

⁵⁸ VHA Bratislava, f. 55, šk. 19, č. 10.497/Dôv.obr.1943. Správu pred koncom prvej polovice decembra 1943 spracoval stot. gšt. Ján Stanek.

⁵⁹ Správne má byť: Brezovica n./Torysou.

Imricha a nebohej Karolíny rod. Valušovej, národnosti slovenskej, náboženstva rím. kat., slobodný, povoláním aktívny dôstojník, absolvoval 8 tried reál. gym. s maturitou, hovorí slovensky, čiast. nemecky a maďarsky, vyznamenaný pamätnou medailou.

2./ Podrobnejšie údaje o zbehnúvších dôstojníkoch:

Stot. pech. Nálepka Ján vykonával funkciu I. pobočníka veliteľa p. pl. 101. a zbehol od svojho útvaru v noci zo 14. na 15. mája 1943 na stranu ruských partizánov v priestore Jelsk. Menovaný udržoval styky s partizánmi a nakoľko mal obavu, že celá táto vec bude prezradená a boli by do nej zapletení ešte iní dôstojníci, zbehol na stranu partizánov s úmyslom navždy opustiť svoj útvar a vstúpiť do služieb cudzej moci.

Podľa došlých relácií, získaných šetrením, stot. pech. Nálepka bol známy ako rodopub. Veľmi často nadával na Čechov, ale len v poslednom čase bolo badať u neho sklony k rebelantstvu a dokonca dopustil sa i hrubších protištátnych výrokov. Menovaný predtým ako sa stal I. pobočníkom vel. p. pl. 101. bol pridelený k štábu ZD, 3. oddelenie, ktoré určitý čas tiež viedol. Po celú dobu služby bol veľmi pracovitý a iniciatívny dôstojník, nemal žiadne sklony návykov alebo k výstrednostiam. Menovaný pochádza z roľníckej rodiny. Jeho otec Michal Nálepka, 60 ročný, roľník, majetný, za bývalej ČSR bol organizovaný v agrárnej strane a takého zmýšľania je i teraz, matka Mária rod. Ondrová, 54 ročná, domáca, prízvukuje svojmu manželovi. Stot. pech. Nálepka má viacej súrodencov a to:

Michala Nálepku, brata, 35 ročného, roľníka, majetného, ženatého, bytom v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves,

Štefana Nálepku, brata, 33 ročného, obecného horára, ženatého, bytom v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves,

Máriu Havašovou rod. Nálepkovú, sestru, vydatú za Štefana Havaša, faktora dreva, 26 ročného, bytom v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves,

Helenu a Juditu Nálepkovú, sestry, obe 16 ročné, slobodné, domáce (:dvojčatá:), bytom v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves,

Jána Ondru, strýčka, 68 ročného, roľníka, vdovca, majetného, bytom v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves,

Helenu Nálepkovú, vydatú za Jána Gondu, tetka, 50 ročná, bytom v obci Smižany, okr. Spiš. N. Ves.

Stot. pech. Nálepka má bratranca Ondreja Nálepku, komisára verejnej správy vnútornej v. v., bytom v Levoči. Sestra Ondreja Nálepku (:komisára:) je vydatá za plk. gšt. Tatarom.

Proti príbuzným stot. pech. Jána Nálepku nebolo po stránke mravnej a politicko-štátnej nič závadného zistené.

Npor. pechg. Jacko Lysák Imrich zastával funkciu obranného dôstojníka veliteľstva p. pl. 101. Menovaný zbehol spoločne so stot. Nálepkom v noci zo dňa 14. na 15. mája 1943 na stranu ruských partizánov v priestore Jelsk.

Podľa získaných informácií npor. Lysák nebol nijak vynikajúcim dôstojníkom, svoje povinnosti síce plnil dosť svedomite, ale nemal chuť k práci. Menovaný taktiež ako i stot. Nálepka bol podozrievaný zo stykov s partizánmi a preto z obavy pred prezradením spoločne so stot. Nálepkom a por. Petrom zbehol na stranu partizánov.

VOJENSKÁ HISTÓRIA

Menovaný má dosť rozvetvené príbuzenstvo a to:

Imrich Jacko Lysák, otec, narod. v r. 1889, roľník, národnosti slovenskej, bytom v Brezovici n./Topl.⁶⁰,

Anna Jacko Lysáková rod. Goliašová, nevlastná matka, narod. v r. 1902, bytom v Brezovici n. Topl.,

Andrej Jacko Lysák, brat, 35 ročný, ženatý, roľník, bytom v Brezovici n./Topl.,

Štefan Jacko Lysák, brat, nar. v r. 1914, slobodný, roľník, bytom v Brezovici n./Topl.,

Michal Jacko Lysák, brat, narod v r. 1921, slobodný, je u svojho otca v Brezovici n./Topl.,

Žofia Lysáková, sestra, narod. v r. 1925, slobodná, je u svojho otca v Brezovici n./Topl.,

František Lysák, brat, narod. v r. 1928, je u svojho otca v Brezovici n./Topl.,

Jozef Lysák, brat, narod. v . 1930, je u svojho otca v Brezovici n./Topl.

⁶⁰ Správne má byť: Brezovica n. Torysou. (Rovnako aj v nasledujúcich prípadoch.)